

5
022

1942

in at 1-21.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C22

ASIA:

Sofiassa olevan lähetysten raportti n:o 1.

U.a. Asiamiehittäjä Raustila.

15/1 1942.

Salainen.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 34.

Sofia SSA 14 P:NÄ helmi KUUTA 19 42.

VIITTAUS: .....N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

2/215hc. 42
26/2-42
5 C22

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Poliittisia raportteja.

Lähetystö kunnioittavasti lähettää tämän mukana ulkoasiainministeriölle poliittiset raporttinsa n:o 1, Bulgaria vuodenvaihteessa, ja n:o 2, Bulgaria ja Ruotsi.

V. a. Asiainhoitaja:

E. Rautala

Lähetystöneuvos.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Sofia ssa 15 p:nä tammi kuuta 19 42.

Asia: Bulgaria vuodenvaihteessa.

2/215 lue. 42
26/2-42

5 C22

Uuden vuoden johdosta lehdistölle antamissaan lausunnoissa korostivat kaikki hallituksen jäsenet erikoisesti sitä, että kulunut vuosi oli ollut onnellisimpia Bulgarian kansan historiassa, koska vuosisataiset toiveet bulgarien yhdistymisestä olivat vihdoinkin toteutuneet. Huomiota kiinnitti kuitenkin, että kyseisissä lausunnoissa ei mainittu Saksan osuutta. Sotaministeri, kenraali Daskaloff kiitti erikoisesti kuningasta, jonka kärsivällisyys ja viisaus olivat Bulgarian kansalle tuottaneet nämä tulokset.

Tämän suuren kansallisen voiton aiheuttamaa iloa sumentaa varovaisesti laskelmoivien bulgarialaisten mielessä kuitenkin nykyhetkellä monta seikkaa. Vaikka maan pinta-alan ja väkiluvun kasvu lähes puolella merkitseekin Bulgarialle aivan ratkaisevaa voimannisää, tiedetään uusien alueiden täyteen hyväksikäyttöön ennenkaikkea liikeneyhteyksien puutteen vuoksi kuluvan vuosia ja valtiotalouden joutuvan ankaralle koetukselle aluelajennuksesta aiheutuvien suurien lisämenojen johdosta. Samoin tietää jokainen, että naapurikansojen jo historialliseksi vakiintunut vihamielisyys bulgarialaisia kohtaan on taas saanut uutta ravintoa. Mutta ennenkaikkea bulgarialaiset tuntevat Saksaan nähden joutuneensa velkasuhteeseen, jonka pelätään piankin voidan johtaa maan osallistumaan sotatoimiin Saksan hyväksi. Tosinhan

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

valtakunnanjohtaja Hitler viime vuoden toukokuun 5 päivänä pitämässään puheessa sanoi Saksan kansan aluepalautusten muodossa korvanneen Bulgarialle tehdyn vääryyden ja siten vapautuneen historiallisesta ja moraalisesta velastaan maailmansodan aikaisia uskollisia aseveljiään kohtaan, mutta tämän lausunnon johdosta ei täällä ole tuudittauduttu liialliseen optimismiin. Sotatoimia itärintaman eteläkaistalla seurataan huolestuneisuudella, joka houkuttelee sivistyneistöäkin ankarien rangaistusten unalla kiellettyyn Neuvostoliiton radiolähetysten kuunteluun. Erikoisesti viime päivinä on täällä alkanut kiertää huhuja sodasta Turkkiä vastaan, joka alkaisi keväällä heti lumen sulattua ja teiden kuivuttua. On vaikea todeta mistä nämä huhut ovat peräisin, jonkinlaista tukea niille ilmeisesti antaa viimeaikaiset toimenpiteet armeijan vahvistamiseksi. Monet diplomaatit ovat myös vakuutettuja siitä, että verrattain laajoihin sotavalmisteluihin ensi kevättä varten on täällä todella ryhdytty.

Viralliset suhteet Turkkiin ovat ennallaan ja lehdistössä on jopa korostetusti julkaistu Turkin tšekäläisen lähettilään haastatteluja ystävällisten suhteiden lujittumisesta ja Turkin osallistumisesta ensimmäistä kertaa Plovdivin kevätmessuihin. Kuninkaalla, hallituksella ja kansalla on epäilemättä vilpittön halu pysyttää maa sodan ulkopuolella, parantaa suhteet naapurimaihin ja omistautua uudestisyntyneen Sulbulgarian valtakunnan jälleenrakennustyöhön. Sekä pääministeri Filoff että ulkoministeri Popoff vakuuttivat tätä pariinkin kertaan ollessani ensikäynnillä heidän puheillaan. Pääministeri viittasi erikoisesti siihen, että Bulgaria on viime sodissa menettänyt ylläsatatuhatta miestä ja että taloudelliset vaikeudet nyt todella alkavat Bulgariassakin.

Jonkinlaista sotilaallista apua on jo Saksalle annettu. Vapauttaakseen tuhotöiden vuoksi Serbiaan lähetettyjä divisioniaan tärkeämpiin tehtäviin Saksa pyysi Bulgariaa ottamaan osalleen Serbian

miehityksen. Rumanian tšekäläinen lähettiläs kertoi, että kysymystä käsiteltäessä oli Bulgarian hallituksessa ilmennyt erimielisyyttä. Seurauksena oli kuitenkin, että miehityksen vaatiman armeijatyöryhmyksen hankkimiseksi tämän kuun 3 päivänä kiireesti kutsuttiin joukko asevelvollisia palvelukseen ja välittömästi sen jälkeen kaksi bulgarialaista divisioonaa miehitti Serbiaa Kragujevacia ja siitä Albanian rajalle vedettyä linjaa myöten. Kerrotaan, että vapautuneet saksalaiset joukko-osastot lähetettiin Kreetaan. Täten on Bulgarian vastatuulle joutunut turvata valtaosa etelään ja kaakkoon johtavasta elintärkeästä rautatielinjasta. Saapuessani tänne joulukuun puolivälissä saatoin todeta, että tehtävä saksalaisilta todella vaati verrattain paljon sotaväkeä. Belgradista lähtiessä liikkui partioita taajaan radan varsilla, jokaisella sillalla oli vahvat vartiot ja radan viereisillä vuorilla oli siviiliväestöä saksalaisten sotilaiden valvonnassa hakkaamassa pois puut, jopa pienimmätkin pensaat, jotka saattaisivat tarjota lymyypaikkoja sissijoukoille. On ilmeistä, että bulgarialaiset jotka vanhastaan tuntevat serbien mentaliteetin, tulevat helpommin selviämään tällaisesta poliisitehtävästä kuin saksalaiset, mutta siitä seuraa myös ankara viha serbien taholta ja nykyhetkellä epämieluisa velvollisuus osallistua väestön elintarvehuoltoon. Monet tšekäläiset diplomaatit sanovat pelkäävänsä, että bulgarialainen sotaväki pienimmänkin epäjärjestyksen sattuessa ei saata pidättäytyä yhtä kovakouraisesta siviiliväestön kohtelusta kuin viime keväänä Traakiasa, jota kreikkalaisten sanotaan kyllä vuosia muistavan.

Ranskan lähettiläs Blondel väitti kuululleensa melko varmalta taholta, että Saksa oli äskettäin vaatinut Bulgariaakin osallistumaan sotaan Neuvostoliittoa vastaan, jonka johdosta hän kertoi tiedustelleensa asiaa ulkoministeri Popoffilta. Tämä oli kuitenkin välitellen vastannut, että hän on jo aikaisemmin sanonut saksalaisille, että Bulgarian osallistuminen ei ole mahdollinen kansan mystillisen

Venäjänihailun vuoksi. Samoin Turkin lähettiläs sanoi Bulgarian hallituksen Saksan pyyntöjä torjuakseen keksivän verukkeita ja erikoisesti vetoavan siihen, että Bulgarian osallistuttua sotaan Neuvostoliittoa vastaan kommunismi taas alkaisi nostaa päätään ja kävisi vaaralliseksi sisäiselle turvallisuudelle.

Hallituksen toimesta aloitettiin viime heinäkuussa laaja kommunisminvastainen kampanja, joka on nyt huomattavasti tehostunut bulgariäläisten sanomalehtimiesten tehtyä matkoja Neuvostoliitolta vallatuille alueille ja julkaistua kuvauksia, jotka ovat aiheuttaneet melkein jokapäiväisiä protesteja Neuvostoliiton lähetystön taholta. Tähänastisella toiminnalla ei kuitenkaan vielä ole laajalle levinnyttä kommunismia voitu tukahduttaa. Kiihoittajat ovat viime aikoina käyttäneet hyväkseen viime joulukuussa tapahtunutta leipäannosten supistusta 300 grammaan päivässä levittäen erittäin huonolle paperille monistettuja lentolehtisiä, joissa tunnettuun tyyliin väitetään vallassaolevan fashistikoplan aiheuttaneen leivänpuutteen ja nälänhädän olevan edessä. Vaarallisempia kuin tällaiset kömpelöt tekeleet ovat kuitenkin monenlaiset huhut, joita kommunistit panevat liikkeelle ja huhujen alkuunpanijain ja levittäjien pidättämiseksi on poliisikuntaa nyt lisätty erikoisesti kouluutetuilla naissalapoliiseilla. Armeijassa harjoitetulla valistustoiminnalla lienee saavutettu parhaat tulokset. Tämän vuoksi ja armeijassa vallitsevaan kuuluisaan kuriin luottaen sotaministeri, kenraali Daskaloff, keskustellessamme puolustusodistamme ja lausuttuaan syvän ihailunsa armeijamme urhoollisuudesta, ehkä saattoikin vakuuttaa, että Bulgariankin armeija on tarvittaessa valmis taisteluun bolshevismia vastaan.

V. a. Asiainhoitaja:

J. O. Rautala

Lähetystöneuvos.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C22

ASIA: _____

Sofiassa olevan lähetysten raportti n:o 2.

V.a. Asiantuntija Roustila.

20/1 1942.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Sofia ssa 20 p:nä tammi kuuta 1942.

Asia: Bulgaria ja Ruotsi.

2/215 lue. 42
26/2-42
5 C22

Ollessani viime joulukuussa ensikäynnillä ulkoasiainministeri Popoffin luona kosketteli hän keskustelun kuluessa kahteen kertaan Ruotsin asennetta lausuen ihmettelynsä siitä, että Suomi tälläkin kertaa yksin taistelee muiden pohjoismaiden puolesta. Hän sanoi hyvin tietävänsä, että Ruotsissa on englantilaisystävällinen mieliala edelleenkin vallalla ja että kansan keskuudessa on suurta myötätuntoa Suomea kohtaan, mutta Ruotsin virallisessa asenteessa Suomeen ja etenkin Saksaan hän sanoi olevan jotakin, mitä hän puolestaan ei saata käsittää. En katsonut voivani esittää asiasta muita näkökohtia kuin Ruotsin vilpittömän halun pysyttäytyä puolueettomana ja Ruotsin kansan myötätunnon Suomea kohtaan, joka tälläkin kertaa ilmenee humanitäarisen avun muodossa. Kun myös maatalousministeri ja ulkoasiainministeriön sanomalehtiosaston päällikkö omasta aloitteestaan esittivät samansuuntaisia lausuntoja, sain sen käsityksen, että virallisella taholla tarkoin seurataan Saksan ja Ruotsin välisten suhteiden kehitystä.

Suhtautuminen Ruotsiin näyttää viime aikoina todella muuttuneen kylmemmäksi. Tutustuessani viime joulukuussa eräisiin tšekäläisen ylioppilaskeskusjärjestön edustajiin, jotka ovat järjestäneet erikoisia Slovakialle ja Kroatialle omistettuja propagandaviikkoja, ne

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kertoivat järjestönsä viime kesänä suunnitelleen pohjoismaista propagandaviikkoa, jossa Ruotsi olisi esitetty Pohjolan päämana ja sydämenä ja päähuomio kiinnitetty Ruotsin mainostukseen. Ruotsin nykyisen asiainhoitajan saavuttua tänne oli neuvotteluja jatkettu, kuitenkin yksinomaan Ruotsia koskevan mainosviikon pohjalla. Eräs mainitun ylioppilasjärjestön hallituksen jäsen kertoi minulle pari päivää sitten, että Ruotsin viikkoa valmistelleet ylioppilaat oli viikko sitten kutsuttu poliisivirastoon, jossa heitä oli kielletty jatkamasta valmisteluja ja kehoitettu vastaamaan, jos Ruotsin lähetystöstä asiaa tiedusteltaisiin, että heillä ei enää ole aikaa kyseiseen työhön. Kertojani tarjoutui myös tuomaan nähtäväkseni Ruotsin lähetystön lehdistölle jakamia artikkeleita, joita sensuuri oli kieltänyt julkaisemasta. En kuitenkaan halunnut niitä nähdä kun kertojani vakuutti, että ne eivät sisältäneet mitään poliittista, kuten arvattavissa onkin. Mainittakoon vielä, että täällä on bulgarialaisruotsalainen yhdistys, jonka puheenjohtajaa, erästä yliopistoprofessoria, on äskettäin nimenomaan kielletty julkisesti antamasta mitään Ruotsia koskevaa lausuntoa.

V. a. Asiainhoitaja:

E. P. Rautala

Lähetystöneuvos.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 822.

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetysten raportti n:o 3.

V. a. asioinjohtaja Rautila.

25/3-42.

Salainen.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 52.

S o f i a S S A 25 P:nÄ maalis KUUTA 19 42.

VIITTAUS: .....N

P:nÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... nro .....

VIITTAUS ..... D. U. M. ..... / ..... 19 .....

LKO. SIAINM.
5 215 Pal 42
6/4-42 - -
J C 22
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 3.

Lähetän kunnioittaen Ministeriölle Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 3, I. Unkarin yleisesikuntapäällikön vierailu.

II. Saksalaisten kuljetukset.

III. Serbia ja Kroatia.

V.a. Asisinhoitaja:

E. Rautila

Lähetystösinteeri.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

S o f i a s s a 25 p:nä maalisk. kuuta 1942.

Asia: I. Unkarin yleisesikuntapäällikön vierailu.

II. Saksalaisten kuljetukset.

III. Serbia ja Kroatia.

I. Unkarin yleisesikuntapäällikön vierailu.

Unkarin yleisesikuntapäällikön, kenraali Vitez Ferenc Szombathelyi'n vierailu Sofiaan herätti tšekäläisessä diplomaattikunnassa suurta huomiota. Viralliselta taholta vastattiin tiedusteluihin, että kysymyksessä on tavannukainen vasta- vierailu Bulgarian yleisesikuntapäällikön, kenraaliluutnantti Konstantin Lukash'in aikanaan Unkariin tekemän matkan johdosta. Lehdet julkaisivat hyvin sydämellisiä artikkeleita, joissa korostettiin Unkarin ja Bulgarian ikivanhaa ystävyyttä ja niiden kohtalonyhteyttä nykytilanteessa. Professori Genoff, jonka katsotaan kuuluvan hallituksen lähimpiin piireihin, kirjoitti "Utros"sa: "Tämä veljeyden ja ystävyuden ilmaisu ei ole ensimmäinen eikä viimeinen (Bulgarian ja Unkarin) kansojen ja armeijoiden kesken. - Uusi sota on meitä lähentänyt yhä enemmän Unkarin kansaan. Me olemme uudelleen liittolaisia ja me taistelemme yhdessä yhteisen asian puolustukseksi, vapautemme ja itsenäisyytemme puolesta, kahden sanan, joiden merkityksen ainoastaan Saksan, Unkarin ja Bulgarian kansat voivat täysin ymmärtää."

Vierailun ajankohta antoi kuitenkin aihetta paljon

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pitimmälle tähtääviin arveluihin. Eräs tapaamani bulgarialainen, joka hyvin tuntee tšekäläisen sensuuriviraston sihteerin, kertoi tämän väittäneen, kuten sähkeessä ministeriölle jo ilmoitin, että todellisuudessa oli muun muassa sovittu unkarilaisten joukko-osastojen kuljetuksesta Turkin vastaiselle rajalle. Olettamusta näytti vahvistavan Unkarin tšekäläisen sotilasasiamiehen vierailun päätyttyä tekemä matka Svilengradiin unkarilaisten upseerien seurassa.

Kenraali Szombathelyi on Budapestissa julkaissut demention, jossa kyseiset huhut kumotaan. Nähtäväksi jää, oliko Bulgarian puolelta tehty yhteistoimintaa Unkarin kanssa tarkoitettavia esityksiä. Todennäköistä on, että yhteistoimintaa Bulgarian puolelta toivotaan siltä varalta, että Bulgaria Saksan vaatimuksesta joutuisi Turkin painostamiseksi keskittämään joukkojaan kaakkoisrajalleen. Koska Bulgarialla sinänsä ei ole mitään vaatimuksia Turkin suhteen, arvellaan Bulgarian mahdollisten toimenpiteiden muodostuvan vähemmän kohtalokkaiksi sen ja Turkin välisille tuleville suhteille jos Unkarikin saataisiin niihin osallistumaan.

II. Saksalaisten kuljetukset.

Ennen Saksan viimekeväistä hyökkäystä Kreikkaan oli Sofiassa jo viikkoja ennen varsinaisten sotatoimien alkamista tiedetty mitä oli tekeillä, koska saksalaisten oli pakko etukäteen kuljettaa sotatarvikkeita myös Sofian-laakson kautta kulkevia rauta- ja maanteitä pitkin. Talvella liikkui kerran

huhuja, että uusia kuljetuksia olisi tapahtunut, mutta niiden todenperäisyydestä ei saatu vahvistusta.

Viime aikoina sensijaan on kuljetuksia todella suoritettu. Kun ne tapahtuvat Sofian läpi epäsäännöllisesti öisin kello 1 ja 4 välillä käyttämällä kaupungin keskustassa olevan puiston läpi kulkevaa puistotietä, ovat vain lähitalojen asukkaat saattaneet kiinnittää niihin huomiota. Slovakian asiantuntija, jonka talo sijaitsee mainitun puistokadun varrella, on niistä vaiennut, mutta hänen rouvansa on kertonut autokolonnien toisinaan häirinneen heidän yöuntaan ja että erään kolonnan raskaasti lastatut kuorma-autot kaksi viikkoa sitten tärisyttivät siinä määrin heidän taloansa, että heidän talostaan särkyi ikkunanaruutuja. Pari innokkaasti autoilevaa nuorempaa diplomaattia kertoi Sofian ulkopuolella kohdanneensa autokolonnia, joissa autojen numerolaatat oli käännetty väärinpäin; autojen ulkomuodosta he kuitenkin väittivät voineensa varmuudella todeta niiden kuuluvan Saksan sotavoimille. Viikko sitten näin tšekäläisellä pääasemalla junan, jonka avovaunuissa oli arviolta noin 50 uutta kuorma-autoa, joukossa useita maastovaunuja; mitään tunnusmerkkejä ei ollut näkyvissä.

Saksalaista yhtä vähän kuin bulgarialaistakaan sotaväkeä ei useammalta taholta saamieni tietojen mukaan toistaiseksi ole kuljetettu Sofian kautta ja Turkin tšekäläinen lähettiläs on vakuuttanut, että uusia joukkokeskityksiä ei Turkin vastaiselle rajalle ole tapahtunut.

III. Serbia ja Kroatia.

Tavatessani viikko sitten Saksan sanomalehtiattasean

Japanin lähettilään lounaalla, hän vahvisti liikkeellä olevat huhut siitä, että tilanne Serbiassa ei vielääkään ole palautunut normaaliksi, vaan yrittävät serbialaiset entiseen tapaan jatkaa kaksoispeliään: päivisin ollaan kovin viattomia, mutta öisin käydään tekemässä tuhoja. Eräät Punaisen Ristin palveluksessa olevat bulgarialaiset ovat kertoneet olleensa jo useita kertoja vastaanottamassa Serbiasta lähetettyjä haavoittuneita bulgarialaisia sotilaita, jolloin he olivat kiinnittäneet huomiota siihen, että joukossa oli useita hyvinkin pahoin teräaseilla silvottuja. Huhuihin, että bulgarialainen sotaväki olisi ollut pakoitettu parin murhatapauksen jondosta pommittamaan asianomaiset kylät maan tasalle asukkaineen päivineen, en ole saanut vahvistusta, Rumanian lähettiläs päinvastoin väitti, että bulgarialaiset miehitysjoukot olisivat saaneet määräyksen olla ryhtymättä ankarampiin rankaisutoimenpiteisiin. Rautatieyhteys linjalla Belgrad-Nisch-Sofia on kuitenkin nyt varmistettu ja Berliinin-Sofian makuuvaunu on uudelleen asetettu liikenteeseen saapuen joka ilta suuremmitta viivytyksittä Sofiaan. Rumanian lähettiläs väitti edelleen olevan odotettavissa, että bulgarialaiset saavat kevään tullessa osalleen yhä laajempia miehitysalueita Serbiassa ja että Belgradinkin miehityksestä olisi taas kysymys. Bulgarialaisten miehitysjoukkojen vahvuus nykyisellä miehitysalueella Etelä-Serbiassa on alkuperäisestä kahdesta divisionasta lisätty kolmeen ja neljännen lähetystä valmistellaan.

Oloista Kroatiassa on Saksan sotilasasiamiehen apulainen kertonut ruotsalaiselle virkaveljelleni, jonka hän hyvin tuntee Kreikassa-oloajoiltaan, että Bosniassa on edelleen sattunut

vakavanlaatuisia levottomuuksia, joiden tukahuttamiseksi on ollut pakko käyttää saksalaisia joukko-osastoja, koska Kroatialla itsellään ei ole kunnollista sotaväkeä upseeriston puutteen vuoksi. Tämä johtuu serbien takavuosina noudattamasta politiikasta, jonka tarkoituksena oli ehkäistä kroatialaista kansanainesta saamasta väestöosuuttaan vastaavaa upseeristoa ja pysyttää kroatit alemmissa arvoluokissa. Entisistä Itävallan armeijassa palvelleista upseereista ei saada tarvittavaa täydennystä ylempiin arvoluokkiin, koska heidän sotilaalliset tietonsa ovat täysin vanhentuneita. Bulgarianlaisten lähteiden mukaan on Kroatiaan lähetetty Serbiasta vapautuneita saksalaisia joukko-osastoja, joita alkujaan oli tarkoitus käyttää muualla.

V.a. Asainhoitaja:

E. E. Rautala

Lähetystösihteeri.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 822.

ASIA:

Pöytäkirjassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Wuorimaa.

7/5-42.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ nro

95

S o f i a S S A 7 P I N Ä t o u k k u u t a 19 42.

VIITTAUS: .....

P:Ä K U U T A 19 P:TTY nro

VIITTAUS D. U. M. / 19

8 216 Sal 42

22/5-42

5 C22

UlkoasiainministeriöLE

ASIA: Raportti.

Oheisena lähetän kunnioittaen Ministeriölle Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin n:o 4

Vaikutelmia Sofiasta.

Ministeri:

Aune Wirtanen

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

S o f i a s s a 7 p:nä touko kuuta 19 42.

8 216 Sal 42
22/5-42

Asia: Vaikutelmia Sofiasta.

5 C22

Kevään 6 - 8 viikkoinen myöhästyminen on kaikesta päättäen yleinen ilmiö koko mantereellamme. Vaikka Balkanilla pellot ovatkin vihreät, puut suuremmalla tai pienemmällä lehdellä ja kirsikat, mantelit ja persikat kukalla, ovat ilmat sittenkin siksi koleat ja yöt varsin vilpoiset, että luonnon kehitys käy poikkeuksellisen hitaasti. Siksi myöhästyi näissä maissa niin tärkeiden vihannesten saapuminen markkinoille ja pakottaa tavallista kauemmin käyttämään edellisen vuoden jäännössatoja, jotka alkavat olla varsin niukoilla.

Saavuttuani Sofiaan olen voinut todeta viime lokakuuhun verraten varsin huomattavan elintarvetilanteen vaikeutumisen. Ennenkaikkea on leivästä yhtäkkiä tullut huomattava puute ja on se ollut pakko panna kortille sekä määrätä annos 300 grammaksi päivässä, mikä bulgarialaiselle vähävaraiselle väestölle on ankara isku, leipä kun on sen pääravintoaine ja se henkeä kohti tottunut sitä päivittäin käyttämään 1 1/2 - 2 kiloon saakka. Mutta ei vain leipä ole joutunut tiukalle, vaan myös useat muut elintarpeet, ennenkaikkea rasva ja liha. Viikossa on neljä lihatonta päivää, joista tiukasti pidetään kiinni. Ero Unkariin nähden on näin ollen huomattava, sillä siellä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

saa lihattominakin päivinä vapaasti myydä kanaa, maksaa, keuhkoja ja lampaanlihaa. Mutta Bulgarian elintarvevaikeuksista puhuttaessa on huomattava, että kriisi on Sofiassa ja muissa suuremmissa keskuksissa sekä sen maalaisväestön, etupäässä tupakkaa viljelevän keskuudessa, jonka maapalsta ei riitä omavaraisuuden turvaamiseen. Varsinaisella talonpoikaisväestöllä on kaikkea välttämätöntä riittävästi. Bulgaria on, kuten tunnettua puhdas pienviljelijämaa ja siksi on mahdotonta saada maanviljelystuotteita tarkoin kootuksi, ellei talonpoika niitä vapaaehtoisesti luovuta. Sitä hän taas ei tee, koska hän toiselta puolen tahtoo turvata oman riippumattoman elämänsä, toiselta puolen odottaa hintain nousua. Salakaupassa kuuluu maaseudulla saavan mitä haluaa, kun vaan maksaa vaaditun hinnan. Tilanne keskuksissa tulee kuitenkin nyt viikko viikolta helpottumaan, kun vihanneksien ja puutarhatuotteiden saanti säännöllisesti lisääntyy ja halpenee. Yleinen hintatason nousu on myös viime syksystä ollut huomattava, vaikkei se vielä olekaan saavuttanut sitä huipputasoa, mikä on Unkarissa ja Rumiassa. Saatoin nim. pysähtyessäni matkallani tänne päiväksi Bukarestissa todeta, että Budapestin ja Bukarestin hinnat olivat jokseenkin tarkalleen samat.

Mutta palatakseni Bulgarian asioihin, on pantava merkille, ettei tuo elintarviketilanteen kiristyminen suinkaan ole vaaraton. Muutamana viime viikkona on eräiden huomattavien kollegojeni lausunnon mukaan tyytymättömyys vähävaraisen väestön keskuudessa merkittäväällä tavalla kasvanut ja sen vaikutuksesta myös suureksi osaksi tapahtuivat muutokset hallituksessa, jonka kautta kuningas toivoo vähentävänsä tyytymättömyyttä. Jos kuitenkin tyytymättömyys lisääntyisi, ei erään merkittävimmän virkaveljeni lausunnon mukaan uudet muutokset hallituksessa ole mahdollisuuksien

ulkopuolella. Tätä levottomuudentilaa eivät kommunistit ja Venäjän lähetystö ole olleet käyttämättä hyväkseen lentolehtisin ja muihin keinoihin ylläpitääkseen ja lisätäkseen sitä. Viime aikoina onkin joukko kommunisteja vangittu ja tuomittu osaksi kuolemaan osaksi elinkautiseen kuritushuoneeseen. Kuolemantuomiot on pantu täytäntöön. Lisäksi on viime päivinä viimeinen lentokoneesta laskeutunut tai veneillä Bulgariaan viime syksynä maihintullut venäläinen agitaattori, eräs eversti, Sofiassa saatu kiinni ja myös suojelijansa vangittu.

Bulgarian suhteet naapureihinsa eivät ole siitä juuri muuttuneet, mitä ne viime syksynä olivat. Turkin ja Bulgarian väleistä on yhä uudelleen juttuja ollut liikkeellä, mutta eivät ne ole vastanneet todellisuutta. Näiden maiden väliset suhteet ovat edelleen parantuneet vakuutetaan molemmin puolin ja saman seikan vahvisti myös Saksan lähettiläs. Pääministerikin huomautti, että Turkki vihdoin on käsittänyt, ettei Bulgaria pyri mihinkään riitoihin sen kanssa, vaan päinvastoin haluaa säilyttää mitä parhaat suhteet. Tosin toinen akselivalan lähettiläs oli siinä käsityksessä, että luottamus on vain ulkonaista ja ystävyyssvakuutukset sanomalehtipalstoilla ja virallisissa puheissa ja että Turkki hartaasti näkisi Bulgarian osallistuvan sotaan Venäjää vastaan, jossa se heikontuisi ja siten edustaisi Turkille vähäisempää uhkaa.

Mitä tulee suhteisiin Venäjään, olivat ne erään lähettilään lausunnon mukaan katkeamaisillaan noin kuukausi sitten, mutta nyt on tämä kysymys painunut syrjään eikä siitä enää puhuta, päinvastoin selitetään kysyttäessä, ettei ole puhettakaan siitä. Eräs tärkeä lähettiläs ^{x)} ei suostunut sen enemmän vahvistamaan kuin kieltämäänäkään tätä asiaa, vaan huo-

---

x) Saksan

mautti, että on olemassa yhtäpaljon syitä niin puolesta kuin vastaan suhteiden ylläpitämiselle Venäjään. Minun on syytä olettaa, että kuninkaan käynti valtakunnankanslerin luona oli läheisessä yhteydessä tämän kysymyksen kanssa ja että hän selitti näkokohtia, jotka puhuvat Bulgarian sotaan osallistumista ja niin ollen välien katkaisemista vastaan. Vaikka ulkoasiainministeriön korkealta taholta selitettiin, että kuninkaan matka tapahtui kanslerin kutsusta, väitti eräs merkittävä virkaveljeni, että kuningas omasta aloitteestaan kiirehti Saksaan selittääkseen ajoissa niitä näkokohtia, jotka puhuvat Venäjän ja Bulgarian välien katkaisemista vastaan. Ja tšekäläiseltä saksalaiselta taholta olenkin saanut ymmärtää, että ainakin niinkauan kuin venäläiset vielä ovat Krimillä, Bulgarian rannikot voivat joutua epämiellyttävien ja asiallisesti hyödyttömien tapahtumien kohteeksi, jos sotatila syntyisi.

Ettei Bulgarian asema Venäjällä ole mikään hyvä eikä puolueettoman veroinen, on itsestään selvä. Venäjän lähettiläs Sofiassa, joka muuten juuri ennen minua oli pääministerin puheilla, ei käy kuin aniharvoin ulkoasiainministeriössä ja pysyttelee erillään seuraelämästä. Mikäli viralliselta taholta kerrottiin, ylläpitää hän suhteita kommunistipiireihin ja antaa niille tukea kaikissa muodoissa, jotka olosuhteet sallivat.

Kun t.k. 6 päivänä Bulgariassa vietettiin armeijan ja urhoollisuusritarikunnan suurjuhlaa, joka on Bulgarian suurimpia kansallisia juhlapäiviä, pidettiin Sofiassa kuninkaan läsnäollessa juhlallinen messu ja suuri paraati, kuuleman mukaan suurin mitä Sofiassa on ollut. Kaikki aselajit osallistuivat siihen aivan uusine tykkeineen, tankkeineen, tiedoitusosastoineen jne. Paraatin aikana olivat kommunistit kahdessa

kaupunginosassa järjestäneet häiritsemistarkoituksessa ilmahälytyksen, joka siellä oli aiheuttanut jonkinlaista paniikkia, mutta paraatipaikalle eivät hälytykset kuuluneet ja koko juhla sujui rauhallisesti ja arvokkaasti. Lähetystöjä varten oli paraatipaikalle rakennettu kaksi aitiota, joista toiseen ja kuningasta lähemmäksi sijoitettiin akselivaltojen ja heihin liittyneiden lähetystöt, toiseen Venäjä ja puolueettomat.

Näillä riveillä olen halunnut antaa yleiskuvan sisä- ja ulkopoliittisesta tilanteesta Bulgariassa toukokuun alussa 1942. Toisessa yhteydessä selostan yksityiskohtaisemmin eri henkilöiden lausuntoja ylläolevista kysymyksistä.

Erillisenä asiana mainitsen vielä, että saksalaiset ovat Belgradiin koonneet venäläisiä emigrantteja, joita siellä koulutetaan asepalvelukseen. Niitä on tarkoitus käyttää Venäjällä tehdas- y.m. vartiotehtävissä, sekä jos osotautuvat täysin luotettaviksi myös rintamalla. Kun emigranteissa on paljon epäluotettavaa ainesta, on niitä mahdollisimman hyvin koetettu seuloa. Bulgariasta on Belgradiin viety 13000 emigranttia mainittuihin joukkoihin.

Ministeri:

Rauvalahti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 22.

ASIA:

Kopiassa olevan lähetysten raportti n:o 5.

Ministeri Wuorimaa.

13/5-42.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 119.

Sofia S S A 13 P: N Ä touko KUUTA 19 42.

9 216 Sal 42

22/5-42

VIITTAUS: ..... N

P: N Ä ..... KUUTA 19 ..... P: TTY ..... n:o

VIITTAUS ..... D. U. M. ..... / 19

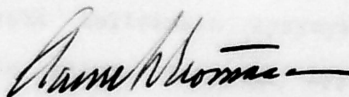
UlkoasiainministeriölLE

ASIA: Raportti.

Oheisena toimitan kunnioittaen Ministeriölle
Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 5, Suomen kaupallisista suhteista Bulgariaan.

Ministeri:

S O F I A

SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Sofia ssa 13 p:nä touko kuuta 1942.

Asia: Suomen kaupallisista suh-
teista Bulgariaan.

9 216 Sak 42

22/5-42

5 C22

T.k. 5 päivänä kävin uutta kauppaministeri Zahariefia tervehtimässä esittääkseni hänelle niitä vaikeuksia, mitkä sota ja olosuhteet ovat aiheuttaneet Suomen viennille ja pyytääkseni, että hän tästä huolimatta tekisi voitavansa, että saisimme meille tärkeitä bulgarialaisia tuotteita. Huomautin nimenomaan siitä, että Bulgarian pitäisi ottaa vastaan pienempiäkin määriä niitä tuotteita, joita pystymme viemään, eikä lykätä kaupantekoa siitä syystä, että kulloinkin kysymyksessä olevaa tavaraa haluttaisiin enemmän kuin voimme tarjota. Myymme tietenkin kernaasti enemmän, jos vain tuotantomme sen sallii, mutta meille on välttämätöntä saada pienemmissäkin erissä ne bulgarialaiset tuotteet, joista sopimuksellisesti on sovittu. Kun uudelle kauppaministerille on myönnetty talousasiain hoidossa ja järjestelyssä hyvin laajat valtuudet, oli mielestäni välttämätöntä antaa hänelle kuva Suomen tuotantotilanteesta, että hän pystyisi sitä oikein arvostelemaan.

Ministeri sanoi tuntevansa suurta sympatiaa ja kunnioitusta maataamme kohtaan sen ankarissa taistelussa olemassaolonsa puolesta. Siksi hän on valmis omasta puolestaan teke-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mään voitavansa, jotta Suomi Bulgariasta voi saada tarvitsemiaan tarvikkeita ja hän antaisi kernaasti myös elintarpeita, jos nikkeliä voitaisiin saada. Asiasta on hän jo neuvotellut saksalaisten kanssa ja sopimus siitä valmistumaisillaan, että Saksa luovuttaisi jo viime lokakuussa Bulgarian Suomelta pyytämän määrän nikkeliä. Nikkeliä vastaan antaisi Bulgaria Suomelle elintarpeita. Ministeri ei näkynyt olleen selvillä siitä, että oli kysymyksessä puhtaasti saksalais-bulgarialainen kauppa.

Keskustellessani pää- ja ulkoministeri Filoffin kanssa kiinnitin hänen huomiotaan samalla tavalla Suomen rajoitettuihin vientimahdollisuuksiin ja suhtautui hän myös yhtä myönteisesti. Kaiken bulgarialaisen tavaran saannin edellytyksenä on kuitenkin, että mekin pystymme leveroimaan. Parhailtaan on kysymyksenalaisena huomattavien erien saanti savukepaperia ja savukelaatikkokartonkia Suomesta, josta Bulgariassa on kova puute. Jos tämä leveranssi saataisiin toimitetuksi, saisimme irti vastaavan määrän tupakkaa. Samoin näyttää tulitikkutarve olevan suuri ja niiden myynti mahdollinen, jos vain pystymme toimitamaan.

T.k. 8 päivänä kävin tervehtimässä finanssiministeri Boschiloffia, jolle samoin selostin tuotantovaikeuksiamme ja oli hänen asennoitumisensa yhtä sympaattinen kuin kahden edellisen hallituksen jäsenen. Kun finanssiministeri on hallituksen vaikutusvaltaisimpia jäseniä, vieläpä ehkä vastainen pääministerikin, on hänen asenteellaan meitä kohtaan oma merkityksensä. Hän mainitsi myös tuntevansa Kansainvälisen pankin kokouksista Tasavallan Herra Presidentin.

T.k. 12 päivänä keskustelin ulkomaankauppaviraston päällikön Zonoffin kanssa, jolle selostin samoja seikkoja kuin kauppa- ja finanssiministereille. Hän olikin niistä jo ennestään

tietoinen ja sanoi haluavansa auttaa Suomea niin paljon kuin mahdollista, kun vain ilmoitamme, mitä voimme Bulgarialle myydä. Hän kertoi, saadaksesen kaupankäynnin maittemme välillä säilymään, myöntäneensä tuontilupia m.m. kalliille nahoilte, joita ei välttämättä olisi tarvittu ja minkä suostumuksen johdosta häneen oli eräiltä tahoilta kohdistettu moitteita. Joka tapauksessa lupasi hän suopeassa mielessä harkita kaikkia myyntiehdotuksia, mitä Suomesta tehdään, voidakseen löytää kaiken, minkä Bulgaria voisi ostaa.

Mainitsin hänelle myös siitä, että toivomme syksyn kuluessa voivamme toimittaa puolet Bulgarian pyytämästä nikkeli-sulfiittimäärästä ja haluamme asiasta nyt jo ilmoittaa, että Bulgarian syksyisestä vientipekonimäärästä varattaisiin vastaava erä Suomelle. Hän ei asettunut tähän ajatukseen kielteiselle kannalle, vaan sanoi, ettei nyt pekonia ole toimitettavissa, mutta syksyllä voivat mahdollisuudet siihen tulla. Asian no-teerasi hän muistiin.

Saksalaisten kanssa juuri päätetystä 6-kk. sopimuksesta sain häneltä kuulla seuraavat meitäkin kiinnostavat seikat. Saksalaiset ovat antaneet periaatteellisen suostumuksensa siihen, että Bulgaria eri tuotteitaan voi varata välitöntä kaupankäyntiä varten muiden maiden kanssa. Hra Zoneff näytti pitävän tätä saavutusta huomattavana myönnytyksenä Saksan taholta, koska se on katsottava periaatteelliseksi, eikä vain tätä kertaa ke-kevaksi myönnytykseksi.

Samoin olivat saksalaiset suostuneet luovuttamaan Bulgarialle heidän saippuateollisuutensa kipeästi kaipaamaa nikkelisulfiittia, mutta ei koko sitä määrää, 20 tonnia, mikä on Bulgarian vuositarve. Tämä kauppa sisältyy bulgarialais-saksalaiseen kontingenttisopimukseen maiden välisenä kauppana, jonka

Bulgaria korvaa Saksalle. Kauppa ei niin ollen hyödytä Suomea millään tavalla.

Saksalle on kuluvan vuoden hedelmäsadosta luvattu 5000 tonnia erilaisia hedelmäsoseita marmelaadin valmistusta varten voin korvikkeeksi. Tämä määrä vastaa hra Zoneffin mukaan 80 % Saksan koko tarpeesta.

Hra Zoneff ilmotti Bulgarian olevan valmiin kolmio-kauppaan Suomen kanssa, jos vaan halukas kolmas maa löytyy. Hän kertoi tiedustelleensa tätä mahdollisuutta Ruotsilta, mutta oli siellä ilmoitettu Suomen jo olevan niin paljon velkaa Ruotsiin, ettei se voi tällaiseen suostua.

Olin saanut tietää, että edellisenä päivänä Bulgarian hallitus oli tehnyt päätöksen, että Bulgariaan saadaan tullitta tuoda 2 milj. kg. savukelaatikkokartonkia ja pyysin, että niin suuri osa tästä määrästä ostettaisiin Suomesta, kuin mitä voimme toimittaa. On nim. mahdollista, että osa tilauksesta menee Ruotsiin.

Ministeri:

Aarne Holm

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 822.

ASIA: .....

Pojassa olevan lähetystön raportti n:o 6.

V.a. asioinhoitaja Raustila.

8/6-42.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 152.

Sofia S S A 8 P.NÄ kesä KUUTA 19 42.

VIITTAUS: ..... N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY nro

VIITTAUS D.U.M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
13	216	Sal 42
29/6-42	-	-
5	22	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Oheisena toimitan kunnioittaen Ministeriölle
Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin
n:o 6, Venäläisten emigranttien toiveet.

V.a.Asiainhoitaja: *E. Raustila*
Lähetystöneuvos.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Sofia ssa 8 p:nä kesä kuuta 1942.

Asia: Venäläisten emigranttien
toiveet.

13 2/6 Sal 42
29/6-42
5 C22

Saksan sotilasviranomaisten otettua, kuten lähetystön raportissa n:o 4 jo mainittiin, palvelukseensa suuren joukon tšekäläisiä emigrantteja, lienee syytä lähemmin selostaa asian aikaisempia vaihteita ja emigranttien toiveita Venäjän olojen tulevan järjestelyn suhteen.

Saksan ja Neuvostoliiton välisen sodan puhjetessa viime kesänä syntyi tšekäläisessä suurissa emigranttikoloniassa suuri innostus. Tahdottiin heti päästä mukaan kukistamaan bolshevismia ja luomaan uutta Venäjää. Tšekäläiset emigrantit katsoivat olevansa tähän itseoikeutettuja, kun heidän joukossaan on paljon Wrangelin armeijassa taistelleita ja koska valtaosa heistä oli vaikeinakin aikoina uskonut näkevänsä bolshevisminkin kukistumisen ja toiminut tämän mukaisesti. Lukuisissa yhdistyksissä oli kansallisuustunnetta koetettu pitää elävänä uuden polven keskuudessa, jopa sotilaallista alkeiskoulutusta oli heidän urheiluseuroissaan salaa annettu Venäjän tuleville vapauttajille. Puiet voimistelusatavat saivat tosin korvata kivääreitä ja muista aseista oli käytettävissä vain kuvia. Näiden n.s. Kutepoff-kompanioiden koulutuksessa saatiin tehokasta apua naturalisoitujen

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pojista, jotka olivat suorittaneet asevelvollisuutensa Bulgarian armeijassa. Tsaarinarmeijassa palvelleet upseerit koettivat puolestaan sotataidon alituisesta kehityksestä huolimatta ylläpitää ammattitaitoaan osallistumalla yhteisiin luentoihin ja seuraamalla ammattijulkaisuja.

On luultavaa, että tämä tapahtui Bulgarian viranomaisten tietien; ainakin tšekäläiset kommunistit olivat siitä täysin perillä koettaen sitä kaikin keinoin häiritä ja estää. Heidän vihansa purkautui tavan takaa emigranttien pahoinpitelyihin, jopa murhiin. Vielä viime joulukuussa sattui Sofiassa pari tällaista pahoinpitelytapausta.

Kun Bulgarian viranomaiset olivat aikanaan pettymyksekseen havainneet, että emigrantit eivät osoittaneet halua sulautua maan väestöön, vaikeutettiin heidän työnsaantimahdollisuuksiaan, josta olikin seurauksena, että enemmistön oli pakko anoa Bulgarian alamaisiksi. Olen kuitenkin useasti kuullut bulgarialaisten paheksuvan sitä, että venäläiset yli 20 vuoden maassa oleskelustaan huolimatta eivät yleensä ole suvainneet kunnolla oppia bulgariankieltä, joka on sentään heille helppoa, ja että he jatkuvasti eristäytyvät, mikä erikoisesti näyttää loukkaavan bulgarialaisia, koska he katsovat slaavilaisen veljeskansan tunnossaan erikoisen nopeasti suhtautuneensa venäläisiin emigrantteihin.

Enemmistö näyttää lujasti luottaneen Englannin apuun bolshevismiin kukistamisessa. Ynteyksien ottoa kansallissosialistiseen Saksaan näyttää estäneen Saksan suhtautuminen Ukrainan separatisteihin. Palveluksia tehtiin etupäässä Englannille vakoilemalla tšekäläisten kommunistien puuhia ja hankkimalla tietoja Neuvostoliitosta, mitä Bulgarian ja Neuvostoliiton välillä vallinneet

hyvät suhteet aikanaan suuresti helpoitti.

Sodan puhjetessa Neuvostoliittoa vastaan oli maaperä emigranttien keskuudessa niin hyvin muokattu, että saksalaisille sotilasviranomaisille ilmoitauduttiin joukolla. Tulevia virkoja Venäjällä alettiin innokkaasti jakaa jo ennakolta, mikä tietenkin johti sisäisiin riitoihin niin että jonkin ajan kuluttua tulevat kuvernöörit tuskin tervehtivät toisiaan. Takaisku oli kuitenkin kova. Saksalaiset ottivat palvelukseensa vain 20 - 30 emigranttia ja vaali näyttää langenneen henkilöihin, jotka eivät nauttineet yleistä kannatusta heidän keskuudessaan. Talvi kului sekavissa tunteissa ja osa alkoi kallistaa korvaansa neuvosto-propagandan vakuutteluille, että Saksa ei käykään sotaa bolshevismia, vaan Venäjän kansaa vastaan. Saksan Ukrainaa, Valkovenäjää ja Baltian maita koskevien suunnitelmien vuoksi tunnettiin Venäjän suuruuden olevan nyt vaarassa ja lukuisista erimielisistä yhdistyksistä keskityttiin "Pietari Suuren yhdistykseen", joka lienee kiihkokansallisin ja imperialistisin. Toisaalta kyllä tunnustettiin yleisesti, että saksalaiset ovat korrekteja sodankäynnissä; pahimpia romanialaiset, jotka eivät häpeä ryöstää jalkineita ja vaatteita talvipakkasella siviiliväestöltä ja viädä lasten ja vanhusten viimeistä ruokapalaa. Eri luokkaan asetettiin suomalaiset, joiden tiedettiin erittäin hyvin kohtelevan ja huoltavan siviiliväestöä.

Olen saanut käytettäväkseni käännöksen x) tšekkiläisen emigrantti varajohtajan xx) viime talvena suljetussa seurassa

x) (Kapteeni Boris Aleksandroffilta, joka talvisodan aikana tuli täältä Suomeen, ja eversti Petrishenkolta, joka nykyään toimii jonkinlaisena Serbiassa olevien vapaaehtoisten tšekkiläisenä yhdistymiehenä.)

xx) (Kenraali Sienkevitzin; varsinainen johtaja on kenraali Abramoff, joka on aikanaan palvellut samassa divisionassa kuin sotamarsalkka Mannerheim.)

pitämästä esitelmästä, jonka emigranttien käsityksiä ja tulevaisuuden toiveita kuvastavasta sisällöstä olen poiminut seuraavat kohdat.

Esitelmäitsijä toteaa, että venäläinen on erinomaista sotilasainesta. Hänen useimmiten itsetiedoton isänmaanrakkautensa yhtyneenä hyvään kolonisatiokykyyn synnyttää imperialistisen isänmaallisuusideologian, jolle kuitenkin muiden kansallisuuksien sorto on muka vierasta. Tämän todistukseksi viitataan tosiasiaan, että lukuisien kansojen edustajat taistelevat yhdessä puna-armeijan riveissä. Samoin se selvittää sen yleensä ulkomaalaisille käsittämättömän tosiasian, että Neuvostoliitossa ei ole syntynyt separatistisia kapinoita. Bolsheviikkijohtajat ovat ymmärtäneet käyttää hyväkseen venäläisten isänmaallisuutta vaikka tämä sinänsä on ristiriidassa kommunististen oppien kanssa. Rosija-nimitys on otettu uudelleen käytäntöön, metropoliitta Sergei on saatu kutsumaan kaikki oikeauskoiset puolustamaan isänmaan pyhiä rajoja, vanhat kaartinrykmentit on muodostettu uudelleen elvyttämään kunniakkaat traditionsa j.n.e. Ainoana keinona taistella tätä vastaan olisi selittää, että bolshevismia vastaan taistelevat aikovat palauttaa Venäjän ja sen todistukseksi olisi luottamusta nauttivista venäläisistä muodostettava väliaikainen hallitus. Samalla olisi selitettävä, että varsinaisen hallituksensa Venäjän kansa tulee valitsemaan vapauduttuaan bolshevismista. Väliaikaisen hallituksen tehtäviin kuuluisi uuden maailmanjärjestyksen soveltaminen Venäjän oloihin ja kansallisen Venäjän armeijan luominen, mikä olisi toteutettavissa siten, että emigrantit propagandallaan käännäisivät bolshevikkivankeja uuteen uskoon ja heistä muodostaisivat emigranttien johdolla toimivia joukko-osastoja. Uuden armeijan imperialististen vaisto-

jen tyydytykseksi voitaisiin saarnata uutta sotaretkeä yhdessä Saksan kanssa Intiaa vastaan, Tällaisen sotaretken tekisi mahdolliseksi Venäjän kansan kyky tappioiden jälkeenkin uudelleen nousta taisteluun. Lopuksi viitataan niihin suuriin mahdollisuuksiin, jotka akselivalloille anglosaksisisen kapitalismin vastaisessa sodassa tarjoutuisi käyttämällä ehtymätöntä venäläistä ihmis-

x

x

x

Emigrantit väittävät saksalaisten rintamajoukkojen olleen erittäin tyytyväisiä viime kesänä palvelukseen otettujen emigranttien työhön, mutta ylempällä taholla ilmenneen vakavaa vastustusta heidän käyttöönsä nähden suuremmassa määrin. Mitkä syyt ovat saaneet Saksan sotilasjohdon nyt muuttamaan mieltään, ei ole tiedossani. Tosiasia on, että Serbiaan on nyt emigranteista koottu kolme rykmenttiä ja neljännen muodostaminen on loppuvaiheissaan. Osa on vartiopalveluksessa Belgradissa, osa harjoituskeskuksessa Etelä-Serbiassa, jossa on myös junkkerikoulu, jonka pääasiassa muodostavat Sofian venäläisen kimnaasian yläluokkien oppilaat. Saksalaisten taholta ei heille toistaiseksi ole ilmoitettu, milloin he pääsevät Venäjällä ja se on jo ollut omansa aiheuttamaan heissä masennusta. Yhteenottoja on sattunut kapinallisten kanssa, mutta menetyksiä ei heillä toistaiseksi ole ollut kuten Serbian venäläisemigranteilla. Nykyiseen asemaansa he eivät ole tyytyväisiä ja - mikäli olen oikein voinut heitä arvostella - heidän salaisena toiveenaan on nyt, että Saksa kukistettuaan Neuvostovallan itse sortuisi vaikeuksiinsa, jolloin tie Venäjän isännyyteen olisi heille vihdoinkin avoinna.

V.a.Asiainhoitaja:

P. Raute

Lähetystöneuvos.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 822.

ASIA: .....

Sofiassa olevan lähetysten raportti n:o 7.

V.a. asiantuntija Raustila.

10/6-42.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
 14 217 Sal 42
 29/6-42 - -
 5 Crt

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
 KIRJELMÄ n:o 154.
 Sofia SSA 10 P.NÄ kesä KUUTA 1942.
 VIITTAUS: ..... N
 P.NÄ KUUTA 19 P.TTY nro
 VIITTAUS D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Oheisena toimitan kunnioittaen Ministeriölle Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 7, Bulgarian hallitusmuotokriisi ja nuorisojärjestöt.

V.a.Asiainhoitaja: *E. Roussin*

Lähetystöneuvos.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Sofia ssa 10 p:nä kesä kuuta 19 42.

Asia: Bulgarian hallitusmuotokriisi
ja nuorisjärjestöt.

14 217 Sul 42
29/6-42 - - -
5 C22

Kuten tunnettua, sisältyi Filoffin uuden hallituksen ohjelmaan kohta, jonka katsotaan merkitsevän tunnustautumista kansallissosialismiin.

Jo kuusi vuotta on Bulgaria elänyt demokratian kriisiään, ilman että sen päättymisestä ja tuloksesta olisi tähän mennessä ollut mitään varmuutta. Kuningas Boris näyttää nyt ottaneen yhtä ratkaisevan askeleen kuin viime vuoden keväällä myöntäessään Saksan sotavoimille kauttakulkuluvan. On syytä palauttaa mieleen, että jo kuninkaan 19 p:nä toukokuuta 1934 toimeenpaneman vallankaappauksen yhteydessä valtiolliset puolueet hajoitettiin ja uusien perustaminen kiellettiin. Tässä yhteydessä ei perustettu minkäänlaista yksinomaan sallittua "hallituksen puoluetta" ja hallitukset toimivat Sobranjeen nähdessä näennäisesti täysin itsenäisesti. Hallitusmuotokriisin päätöksen on katsottu ratkaisevasti riippuvan nykysodan tuloksesta ja Saksan voiton merkitsevän vanhan Tirnovon hallitusmuodon lopullista hautaamista. Historian omituisuuksia on, että Venäjän itsevaltias Aleksanteri II hyväksytti Tirnovon valtiopäivillä v. 1879 hallitusmuodon, joka aikanaan oli Euroopan vapaamielisim-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

piä. Professori Ljuben Wladikinin selityksen mukaan oli pääsyy-
nä Venäjän pyrkimys sitoa Bulgarian kansa ikuisin kiitollisuuden
sitein Venäjään ja vaikeuttaa tulevan hallitsijan Venäjältä riip-
pumatonta ulkopolitiikkaa. Siitä että Bulgarian viisisataa vuotta
kestäneestä turkkilaissorrosta vapautunut kansa oli Tirnovon hal-
litusmuotoon kypsymätön, on paljon puhuvana todistuksena Bulga-
rian synkkä sisäpoliittinen historia. Intohimoisesti keskenään
taistelevien puolueiden rikkirepinänä kansan keskuudessa oli suur-
valtojen propagandalla otollinen maaperä ja komiternin ilmestyt-
tyä näyttämölle uhkasi maa sortua kommunismin kuiluun. Levotonta
verta on ollut vaikea hillitä, mutta kuningas Borisin varmallalla
ohjauksella on päästy jonkinlaiseen sisäpoliittiseen suvantoon,
josta kansaa on jo helpompi suunnata haluttuun uomaan.

Mikäli vanhemmassa polvessa lukuisien kommunistien li-
säksi vielä salaa esiintyy oppositiota, tulee se entisten de-
mokraattisen ja vasemmistoagraaripuolueiden sekä aikanaan hyvin
vahvan panslavistisen liikkeen kiivaimpien kannattajien taholta.
Näkyvämpää kuin tämä on kuitenkin vanhemman polven kiinnostomuus
Euroopan nykyhetken kysymyksistä ja ennenkaikkea ymmärtämättömyys
bolshevismin vastaisen taistelun merkityksestä myös Bulgarian kan-
nalta. Osaltaan vaikuttaa tähän Saksan epäpopulaaritetti laajois-
sa piireissä, joiden veriin vanha vapaus ja Englannin propagan-
da on syöpynt. Tie kansallissosialismiin ei Bulgarian osalta
ole helppo ja se vaatisi sisäistä kehitysprosessia, joka on van-
hemman polven keskuudessa vasta vaatimattomassa alussa.

Toisin on nuorison laita. Oli luonnollista, että
se ei voinut löytää valtiollisia ihanteitaan siitä rappiotilasta,
johon maa oli joutunut, vaan nuorekkaassa oppositiohalussa jou-
tui etsimään esikuvat kansallissosialistisesta Saksasta.

Bulgarian kansallinen ylioppilasliitto ei tosin puuttunut hallitusmuotokysymykseen, mutta kävi ylioppilaiden keskuudessa ankaraa taistelua kommunistista ylioppilasyhdistystä vastaan, joka Sofian yliopiston johdon jonkin aikaa sallimana oli saavuttanut niin laajan kannatuksen, että siihen toisinaan oli kuulunut jopa kolmannes parin tiedekunnan opiskelijoista. Vuoden 1934 vallankaappauksen jälkeen syntyi aluksi ylioppilaiden keskuudessa voimakas liike, joka omaksui kansallissosialistiset ja kommunistinvastaiset tunnukset ja laajeni pian alkeiskouluihin asti. Liikkeen erään johtajan, insinööri Dotscheffin väitetään ottaneen yhteyden Hitleriin jo ennen tämän valtaansaapääsyä; nykyisin Dotscheff on kuitenkin joutunut nuorisoliikkeistä syrjään tultuaan nimitetyksi Silistran pormestariksi Etelä-Dobrudschaan. Koska poliittiset yhdistykset olivat kiellettyjä, alkoivat nämä n.k. radnitzi työskennellä kommunistien tapaan muodostaen ylioppilaiden ja koulunuorisio keskuuteen soluja. Heidän johtajansa professori Kantardjieff karkoitettiin tavan takaa Sofiasta syrjäisemmille seuduille, mutta liike jatkoi menestyksellä laajentumistaan järjestäen pimeissä kokoushuoneissa kurseja kommunistinvastaisten ja kansallissosialististen puheiden pidossa. Liikkeen saavuttamaa kannatusta nuorison ulkopuolellakin todistaa se, että radnitzien viime talvena väitetään lahjoina keränneen 7 milj. levaa saksalaisille sotilaille.

Samoihin aikoihin syntyneen "legionääriliikkeen" jäsenmäärä on jäänyt edellistä pienemmäksi. Sen ohjelma on myös kansallissosialistinen, mutta Bulgarian oloja silmälläpitäen lievennetty. Yhdistys oli saanut aikaisemmin viranomaisten hyväksymisen, mutta kiellettiin keväällä 1941.

Hallituksen taholta oli pakko kiinnittää vakavaa huomiota yhä laajentuviin epävirallisiin nuorisoliikkeisiin, jotka

uhkasivat täysin riistää nuorison johdon hallituksen käsistä. Näiden vastapainoksi perustettiin viime vuoden toukokuussa "Brannik"-niminen virallinen nuorisojärjestö, jonka tarmokkaan johtajansa tohtori Kletshkoffin avulla toivottiin voivan koota riveihinsä myös laittomien liikkeiden jäsenet. Radnitziit kuu-
luvatkin joukolla liittyneen viralliseen järjestöön ohjeenaan häiritä sen toimintaa. Myös kommunistinuorukaiset ovat havain-
neet Brannikunivormun tuottamat edut. Viime kuussa väitetään kahden Brannikpukuisen nuorukaisen yrittäneen räjäyttää valtion kaivoksia Pernikissä, ja tulleen asiaa julkisuuteen päästämättä ammutuiksi.

V.a.Asiainhoitaja:

E. D. Rautala

Lähetystönsuoros.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 822.

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetysten raportti n:o 8.

V. a. asiantuntija Raustila.

20/6-42.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

18 / 217 Sal 42

KIRJELMÄ n:o 165.

27/7-42 10 - -

Sofia SSA 24 P:NÄ kesä KUUTA 19 42.

VIITTAUS	C31570	ASA
5	C22	

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ nto _____

VIITTAUS _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Oheisena toimitan kunnioittaen Ministeriölle Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 8, Traakian oleista.

V.a. Asiahoitaja: *E. D. Rautala*
Lähetystöneuvos.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Sofia ssa 20 p:nä kesä kuuta 19 42.

18 217 Sal 42

Asia: Traakian oloista.

27/7-42

G3A574

5 C22

Uusista alueista on Traakia Bulgarialle epäilemättä kipein. Bulgarianlaisethan olivat siellä - toisin kuin Makedoniassa ja Moravassa - vain häviävän pienenä vähemmistönä ja okkupation yhteydessä jopa sen jälkeenkin viranomaiset koettivat kovakouraisesti karkoittaa kreikkalaisen enemmistön maasta.

Tšekäläisessä diplomaattikunnassa kerrottiin elintarvepulan viime talvena olleen Traakiassa hyvin vakavan, jopa lähennelleen Kreikan nälänhätää, ja väitettiin Bulgarian viranomaisten suhtautuvan siihen hyvin kylmästi. Lehdistössä ei ollut mitään selostuksia sikäläisestä tilanteesta, mutta eräänä syynä Kanta-Bulgarian vaikutuneen elintarvetilanteen selitettiin olevan, että uusille alueille oli pakko toimittaa huomattavia elintarvemääriä.

Kun muun muassa akselivaltojen tšekäläisille lähettiläille on heidän pyynnöstään viime aikoina järjestetty tutustumismatkoja Traakiaan, on sikäläisestä tilanteesta nyt saatavissa ensikäden tietoja. Unkarin lähettiläs, joka palasi matkaltaan viime viikolla, kertoi vihanneksia nyt olevan kauppoissa, mutta arveli kalliiden hintojen estävän köyhää väestöä niitä os-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tamasta. Virallisen opastuksen vuoksi hänellä ei ollut tilaisuutta keskustella väestön kanssa, mutta ulkonäöstä päättäen tuntui asukkaiden terveydentila kuitenkin verrattain hyvältä. Matkalla, joka tehtiin autoissa pitkin pääteitä, hän sanoi voineensa todeta toiseksi väitteet teiden perin kurjasta kunnosta. Rappiolla päästettyjen teiden kuntoonsaattamisen lähettiläs arveli vaativan suunnattomasti työtä ja niiden nykyisen tilan eniten haittaavan Traakian taloudellista elpymistä.

Eräs tuntemani bulgarialainen kunnallismies, joka entisen virkatoverinsa, nykyisen Kavallan peremestarin kutsusta oli tämän kuun alussa käynyt Traakiassa, kertoi muun muassa, että elintarvetilanne oli edelleenkin hyvin huono. Väestön pääravintona on maissileipä, jota jaetaan 200 grammaa päivässä. Lihaa ei ole lainkaan ja kalaakin hyvin niukasti saatavissa. Vihannesten tultua kauppaan on tilanne kuitenkin parantunut alkuväeseen verraten, jolloin väestö oli yleisesti syönyt ruohoa. Kreikkalaisesta väestöstä oli paennut neljännes - varakkaimmat - ja jäljelle oli jäänyt sekalaista kurjalistoa, jonka bulgarialaiset viranomaiset ovat todenneet olevan halutonta vakavampaan työhön.

Ulkomaisten sanomalehtien kirjeenvaihtajille järjestettiin myös yhteismatka. Yhteenvetona parin saksalaisen edustajan perusteellisista selostuksista mainittakoon seuraavaa.

"Aigeian provinssin" maailmansodan jälkeisistä vaiheista on syytä palauttaa mieleen, että Neuillyn rauhan jälkeen Gomyrdahinan (Kometinin) alue oli seitsemän kuukauden ajan mandaattialueena Ranskan hallinnossa, joka halusi muodostaa siitä pretekteraatin. Englanti kuitenkin vaati jyrkästi sen luovutusta Kreikalle ja vuonna 1920 pidetyssä kansainvälisessä konferens-

sissa "Thrace interalliée" luovutettiinkin lopullisesti Kreikalle. Sitä ennen olivat ranskalaiset toimeenpanneet tutkimuksen Traakian väestösuhteista, jonka mukaan alueella asui 80.000 bulgaria, 73.000 turkkilaista ja 51.000 kreikkalaista.

Saksalaisten vallatessa viime keväänä Traakian ei siellä ollut mainituista 80.000 bulgariaista kuin vähäiset rippeet jäljellä. Kuluneet yli kaksikymmentä vuotta olivat bulgaareille merkinneet paljon kärsimyksiä, hätää ja neljä erillistä maastamuuttoa. Ensimmäiset bulgaarit pakenivat jo Bulgarian setavoimien mukana. Ranskalaisten poistuessa lähti taas osa bulgaareja kreikkalaisten tieltä jättäen kiireessä irtaimenkin omaisuutensa. Kolmas muutto tapahtui vuonna 1922 Kemal Atatürkin lyömien kreikkalaisten sotajoukkojen ja heitä seuranneiden kreikkalaisten pakenemisen tulviessa Traakiaan. Ulkovaltojen kiinnitettävä huomiota asiaan tapahtui neljäs ja lopullinen maastamuutto vuonna 1923 bulgarialais-kreikkalaisen väestövaihtosopimuksen seurauksena.

Kreikkalaisten laskelmien mukaan oli Aigeian previnsissä v. 1941 590.000 asukasta, joista 300.000 kreikkalaista. Kreikkalaistamispolitiikan seurauksena oli siis kreikkalaisen väestön osuus kahdessakymmenessä vuodessa saatu lisääntymään vajaasta neljänneksestä yli puoleen. Turkkilaisia oli 200.000, joten he olivat säilyttäneet osuutensa kolmanneksena väestöstä. Ortodokseja bulgaareja oli vielä jäljellä 7 - 8.000 ja "pomakkeja", muhamettilaikoisia bulgaareja 35.000, joten bulgarien osuus oli 45%:sta vähentynyt alle 7 %:iin.

Viimekeväisten sotatoimien yhteydessä poistui Traakiasta 71.000 kreikkalaista, joiden tilalle on entisille asuinsijoilleen tähän mennessä palannut noin 40.000 bulgarialaista, joista 7.000 kaupunkiväestöön kuuluvaa. Lisäksi on 100.000 talenpoikaa ilmoit-

tanut haluavansa muuttaa Traakiaan. Tähän mennessä palanneet bulgarialaiset ovat saaneet entiset rakennuksensa ja maansa vuokralle siksi kunnes lopullinen jako voidaan toimittaa. Suurta haittaa on tulokkaillekin tuottanut todelliseksi vitsaukseksi muodostunut malaria, jota toisin seuduin jopa 40 % väestöstä sairastaa ja jonka hoitoa nykyinen kiniininpuute vaikeuttaa. Perussyynä sen laajaan levinneisyyteen on Traakian lukuisat suot, jotka kylläkin ovat hyviä riisiviljelysalucita. Kanavoimis- ja kuivaustoimenpiteillä, joiden tarkoituksena ei sinänsä ole riisiviljelysten hävittäminen, sekä aukeiden vuoristojen metsityksellä suunnittelevat Bulgarian viranomaiset muuttaa nykyiset malaria-alueet terveydelle vaarattomiksi. Bulgarian osuutoiminnallinen maatalouspankki myönsi viime kuun lopulla terveydenhoitohallitukselle 30 milj. levan suuruisen luoton malarian vastustamiseksi uusilla alueilla. Mitä metsitykseen tulee, vaatii se uempien sukupolvien työn, sillä Traakiassa ei nykyään ole käyttökelpoisia metsiä lainkaan.

Bulgarian viranomaiset koettavat nyt kaikin keinoin nopeasti kohottaa Traakian maataloustuotannon sen suotuisan maaperän ja ilmaston edellyttämälle tasolle ja helpottaa työkykyisen bulgarialaisen väestön paluuta. Ilman paikoilleen jääneen turkkilaisen ja kreikkalaisen väestönosan apua ei parannusta viljelyksen nykyiseen tilaan kuitenkaan lähiaikoina saatane aikaan. Viranomaiset vakuuttavat tähänastisten tulosten oikeuttavan optimisiin. Heillä onkin puolellaan kolme etua: ensinnäkin on kreikkalaisen väestön enemmistö peräisin Etu-Asiasta ja sinänsä kansallisuusvihalle vierasta, toiseksi ovat turkkilaiset esittäytuneet täysin lojaaleiksi ja kolmanneksi ei Traakian yksinkertainen talenpoika halua pelitikoida, vaan ansaita.

V.a.Asiainhoitaja:

Lähetystöneuvos.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 622.

ASIA: .....

Pöytäkirjassa olevan lähetysten raportti n:o 9.

V.a. asioinhoitaja Rausila.

27/6-42.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 168.

Sofia S S A 27 P: NÄ kesä KUUTA 19 42.

VIITTAUS: _____ N

P: NÄ _____ KUUTA 19 _____ P: TTY _____ n:o _____

VIITTAUS _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

19 217 Sal 42
27/7-42
5 C22
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Oheisena toimitan kunnioittaen Ministeriölle
Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 9, Kansalaisuusksymyksen järjestely
Bulgarin uusilla alueilla.

V.a.Asiainhoitaja:

F. E. Raustela

Lähetystöneuvos.

S O F I A SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Sofia ssa 27 p:nä kesäkuuta 19 42.

19 217 Sel 42

27/7-42

5

C22

Asia: Kansalaisuusksymyksen jär-
jestely Bulgarian uusilla
alueilla.

Kuluvan kesäkuun 10 päivänä tuli Bulgariassa voimaan perustuslainvoimainen asetus, jolla aseinna ollut kysymys Bulgarian hallintoon liitetyillä uusilla alueilla asuvan väestön kansalaisuudesta on saanut ratkaisunsa. Kun Suomen lehdistössä ollut uutinen on eräissä suhteissa harhauttava, lienee syytä selostaa sen pääperiaatteet.

Asetus jakaa Morava-alueen, Makedodian ja Traakian väestön neljään ryhmään: 1) entisiin Jugoslavian ja Kreikan kansalaisiin, jotka ovat alkuperältään bulgarialaisia, 2) entisiin Jugoslavian ja Kreikan kansalaisiin, jotka eivät ole alkuperältään bulgarialaisia, 3) venäläisiin ja armenialaisiin pakolaisiin sekä 4) juutalaisiin.

1. Entiset Jugoslavian ja Kreikan kansalaiset, jotka ovat alkuperältään bulgarialaisia ja jotka nykyään asuvat Suur-Bulgarian alueella, tulevat ilman muuta Bulgarian kansalaisiksi. Ulkomailla asuvat saavat Bulgarian kansalaisuuden ehdolla, että jättävät asianmukaisen anomuksen vuoden kuluessa.

2. Entiset Jugoslavian ja Kreikan kansalaiset, jotka eivät ole bulgarialaista alkuperää, saavat myös Bulgarian kansalaisuuden

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

elleivät he nimenomaan ilmoita haluavansa säilyttää tähänastisen kansalaisuutensa. Päätöksensä on heidän tehtävä ennen 1 päivää huhtikuuta 1943 ja samaan päivään mennessä on niiden, jotka eivät halua Bulgarian kansalaiseksi, poistuttava maasta.

3. Nansen-passeilla mainituilla alueilla oleskelleet pakolaiset voivat vuoden kuluessa saada Bulgarian kansalaisuuden.

4. Juutalaisia ei asetus nimenomaisen säännöksen mukaan koske. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin naimisissa olevat juutalaisnaiset, jotka säilyttävät miehensä kansalaisuuden. Viralliselta taholta annetun selityksen mukaan eivät Morava-alueella, Makedoniassa ja Traakiassa asuvat juutalaiset voi saada Bulgarian kansalaisuutta ja lisäksi on heidän ensi tilassa poistuttava kyseisiltä alueilta.

Kuten muistettaneen yrittivät bulgarialaiset sota-toimien yhteydessä karkoittaa serbialaisia ja kreikkalaisia kyseisiltä alueilta. Tähän nähden on uusi kansalaisuusasetus todella suuripiirteisellä ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivällä tavalla ratkaissut heidän asemansa. Täytäntöönpanosta tietenkin vielä riippuu, voiko tämä edullinen vaikutelma säilyä. Kuten oli odotettavissakin, ei lainsäätäjien jalomielisyys ulottunut juutalaisiin. Kun heillä ei liene mitään mahdollisuutta saada oikeutta asettua Kanta-Bulgarian alueelle, on heidän yritettävä päästä ulkomaille.

Mitä tulee liitosalueiden väestön muuttohaluun, ilmoitetaan viralliselta taholta, että kreikkalaisten maastamuutto on nykyään huomattavasti vähentynyt. Turkkilaiset ovat vain hyvin vähäisessä määrin käyttäneet oikeuttaan poistua maasta. Makedonian ja Morava-alueen serbialaisten siviili- ja sotilasviranomaisien poistuttua sotatoimien aikana ja välittömästi niiden

jälkeen on järeille jäänyt maatalousväestö ja kaupunkien pikku-
porvaristo jäänyt paikoilleen.

Kysymystä saavatko liitosalueiden kreikkalaiset, ser-
bialaiset ja turkkilaiset väestöryhmät vähemmistökansallisuuksien
oikeudet, ei nyt annetulla asetuksella ole ratkaistu, vaan jää
tämä arkaluontoinen ja laajakantoinen kysymys siis edelleen avoi-
meksi.

V.a. Asialnhoitaja:

F. C. Rautala.

Lähetystöneuvos.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 622.

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetystön raportti n:o 10.

Vu. asioinohoitaja Raustila.

9/7-42.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 187.

Sofia S S A 9 P: N Ä h e i n ä K U U T A 19 42.

VIITTAUS: ..... N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

15 217 Sal 42

27/7-42

5. 822.

UlkoasiainministeriölLE

ASIA: Raportti.

Oheisena toimitan kunnioittaen Ministeriölle
Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 10, Bulgarian ja Rumanian väliset suhteet.

V. a. Asiainhoitaja:

E. Rautala

Lähetystöneuvos.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Sofia ssa 9 p:nä Heinä kuuta 19 42.

15 217 Sal 42

27/7-42

Asia: Bulgarian ja Rumanian
väliset suhteet.

5. 822.

Viime toukokuun lopussa tapahtunutta Rumanian liikenneministerin, insinööri Bushilan Sofiaan tekemää matkaa olen saksalaiselta taholta ^{x)} kuullut kommentoitavan varsin huomattavana käännekohtana Bulgarian ja Rumanian välisissä suhteissa, koska neuvottelujen kohteena oli ollut myös vanha kysymys sillan rakentamisesta Tonavan yli Rumanian Giurgiun ja Bulgarian Russen välille.

Senjälkeen kun Dobrudshan kysymys oli kesällä 1940 ratkaistu, ei lopulliselle suhteiden parantumiselle mainittujen maiden välillä olisi pitänyt olla mitään esteitä. Etelä-Dobrudshan luovutus oli tietenkin katkeroitannut mieliä Rumaniaassa ja toiselta puolen on todettava, että Bulgariassa on vielä lyhytnäköisiä äärimmäisyyspiirejä, jotka eivät halua unohda Pohjois-Dobrudshaa, koska Neuvostoliittokin - tosin perin heikolla hetkellään - olisi sen luvannut Bulgarialle. Saksalaiset katsovat kuitenkin, että Bulgaria on nyt tyydytetty, ja että esteenä suhteiden parantumiselle on ollut vain vuosikym-

x) (Sofian ulkomaalaisten sanomalehtimiesten yhdistyksen puheenjohtaja, vapaaherra von Sass)

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustukseen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Sofia ssa 9 p:nä Heinä kuuta 19 42.

15 217 Sal 42

27/7-42

Asia: Bulgarian ja Rumanian

väliset suhteet.

5. 822.

Viime toukokuun lopussa tapahtunutta Rumanian liikenneministerin, insinööri Bushilan Sofiaan tekemää matkaa olen saksalaiselta taholta x) kuullut kommentoitavan varsin huomattavana käännekohtana Bulgarian ja Rumanian välisissä suhteissa, koska neuvottelujen kohteena oli ollut myös vanha kysymys sillan rakentamisesta Tonavan yli Rumanian Giurgiun ja Bulgarian Russen välille.

Senjälkeen kun Dobrudshan kysymys oli kesällä 1940 ratkaistu, ei lopulliselle suhteiden parantumiselle mainittujen maiden välillä olisi pitänyt olla mitään esteitä. Etelä-Dobrudshan luovutus oli tietenkin katkeroitannut mieliä Rumaniaassa ja toiselta puolen on todettava, että Bulgariassa on vielä lyhytnäköisiä äärimmäisyyspiirejä, jotka eivät halua unohda Pohjois-Dobrudshaa, koska Neuvostoliittokin - tosin perin heikolla hetkellä - olisi sen luvannut Bulgarialle. Saksalaiset katsovat kuitenkin, että Bulgaria on nyt tyydytetty, ja että esteenä suhteiden parantumiselle on ollut vain vuosikym-

x) (Sofian ulkomaalaisten sanomalehtimiesten yhdistyksen puheenjohtaja, vapaaherra von Sass)

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

menin aikana kehittynyt molemminpuolinen epäluuloisuus. Merkittävän piirre Rumanian asenteessa on ollut sen johdonmukainen kielteinen suhtautuminen liikenneyhteyksien ja varsinkin siltojen rakennuksen suhteen etelään ja lounaaseen päin. Rumania näyttää pelkäneen - ei sinänsä Bulgariaa - vaan Venäjän mahdollista sivustasaartoa jos sen joskun olisi onnistunut bolshevisoida Bulgaria tai saada Balkanin slaavilaiset kansat jollain panslavistisella liikkeellä valtaansa, jolloin jokainen etelästä ja lounaasta johtava silta olisi voinut muodostua Rumanialle hengenvaaralliseksi. Tälle näkökannalle kuvaavana kerrotaan Rumanian nykyisen valtionjohtajan, silloisen kenraali Antonescun aikanaan Jugoslavian kanssa Belgradissa käydyissä neuvotteluissa lausuneen: "Paras rumanialais-jugoslavialainen Tonavansilta on Panshewossa Belgradin luona" (siis kokonaan Jugoslavian alueella!).

Kun nyt bulgarialais-rumanialaisen Tonavansillan rakennuskysymys on Rumanian puolelta vakavasti otettu käsiteltäväksi, katsotaan sen osoittavan, että Rumanian traditionaaliset epäilyt tässä suhteessa on - kiitos Saksan sotavoittojen - nyt lopullisesti haudattu. "Uuden kevään airueena" toimineen ministeri Bushilan dekoroi kuningas Boris heti.

V.a. Asiahoidtaja:

P. Rautio

Lähetystöneuvos.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 822.

ASIA: .....

Lopussa olevan lähetyksen raportti n:o 11.

V. a. asioinohitaja Raustila.

16/2-42.

S O F I A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 192.

Sofia S S A 17 P: N Ä h e i n ä K U U T A 19 42.

VIITTAUS: ..... N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n o

VIITTAUS D. U. M. / 19

16 217 Sal 42
22/7-42
5. 822.

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Oheisena toimitan kunnioittaen Ministeriölle Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 11, Bulgarian uuden hallituksen suhtautuminen juutalaiskysymykseen.

V. a. Asainhoitaja:

E. Rautala

Lähetystöneuvos.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

S o f i a ssa 16 p:nä heinä kuuta 1942.

16 217 Sal 42

27/7-42

Asia: Bulgarian uuden hallituksen
suhtautuminen juutalaisky-
symykseen.

5. 822.

Arvelu, että Filoffin uusittu hallitus merkitsee yhteistyön lujittumista akseliin sisäpoliittisellakin alalla, saa selvän vahvistuksen ainakin sen pötevista otteista juutalaiskysymyksen suhteen.

Vielä viime huhtikuun alussa ennen hallituskriisiä pääministeri Filoff selitteli Sveitsin asianhoitajan lounaalla, jossa oli läsnä vain akseliin kuulumattomien maiden edustajia, että Bulgariassa ei ole juutalaiskysymystä samassa mielessä kuin muissa Balkanin maissa, koska heidän merkityksensä on mitätön.

Saksalaiselta taholta olen kuitenkin kuullut, että juutalaisten osuus ainakin Bulgarian ulkomaankaupan alalla on ollut huomattava, eräiden tavararyhmien osalta jopa 80 % kauppavaihdosta. Bulgarian juutalaisten lukumäärä nousi alueelitosten johdosta 56.000 noin 80.000 henkeen. Kanta-Bulgarian juutalaisista on 85 % espanjalaisista murretta puhuvia sephardimeja eli spanioleja, jotka ovat Bulgariassa vuosisatoja muodostaneet suljettuja siirtokuntia. Erät niistä, kuten esimerkiksi Jambolin nykyään tuhat henkeä käsittävä, ovat jopa peräisin roomalaisajoilta. Saksan propagandalehti "Donauzeitung" toteaa, että Bul-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

garian sephardimit ovat voineet näennäisellä oikeutuksella viitata ikivanhaan asutukseensa, lojaliteettiinsa, rikkauksien puutteeseensa ja siihen, että he eivät milloinkaan ole osoittaneet taipumusta sekaantua isäntäkansan elämään. Saksasta ja Venäjältä myöhemmin tulleet "eshkenasit" ovat sensijaan Donauzeitungin mukaan nopeasti kartuttaneet varallisuuttaan ja bulgariaalaisten kanssa solmittujen seka-avioliittojen avulla saavuttaneet arvaamattoman suuren vaikutusvallan. Donauzeitung toteaa edelleen, että Bulgarian kansan historiasta ei voida löytää muita juutalaisvastaisia toimenpiteitä kuin vuonna 1878 tapahtunut juutalaisten karkoitus Karlovosta, joka johtui bulgariaalaisten epäilystä, että sikäläinen juutalaiskolonia oli harjoittanut vakoilua turkkilaisien hyväksi. Viime vuosina oli melkein koko Bulgarian sivistyneistö - Donauzeitungin mukaan jopa useat henkilöt, joiden saksalaisystävällisyydestä ei muuten voinut olla pienintäkään epäilystä - allekirjoittanut vastalauseita Saksan antisemiittisten toimenpiteiden johdosta.

Filoffin edellinen hallitus näyttää empien ryhtyneen seuraamaan tunnettuja esikuvia ja sen "kansakunnan suojelulakiin" jäi takaportteja, joiden avulla ja viranomaisten suopeudella juutalaisilla oli tilaisuus ryhtyä toimenpiteisiin pahimman varalta. Juutalaisliike katsottiin kansallistetuksi kun juutalainen osuus oli vähennetty 49 prosenttiin osakepääomasta. Eräs tapaamani tunnettu asianajaja väitti viime talvena, että juutalaisliikkeiden asiat oli helposti järjestettävissä yhtiöjärjestyksen muutoksella, osakepääoman koroituksella ja bulvaaneilla. Kansakunnan suojelulain hän sanoi merkitsevän pääasiassa vain sievoisia tuloja Sofian asianajajille.

Juutalaisliikkeiden näennäinen likvidointi oli viime

keväänä suurin piirtein loppuunsaoritettu ja juutalaiskysymys tuntui painuneen unohduksiin. Rauhan rikkoi kuitenkin huhtikuun lopulla pari sanomalehteä ("Utro" ja "Dnes") paljastaen keinot, joilla useimpien juutalaisten oli onnistunut pelastaa asemansa ja vaatien pikaisia ja lopullisia toimenpiteitä juutalaiskysymyksen likvidoimiseksi. Pisimmälle meni "Utro", joka vaati, että näennäisesti kansallistetut juutalaisliikkeet erikoislaililla julistettaisiin valtiolle menetetyksi. Pian oli koko lehdistö äänessä ja juutalaisia vastaan petoksista, kavalluksista ja viranomaisten lahjomisesta nostettuja oikeusjuttuja alettiin selostaa laajasti kommentoiden.

Sisäasiainministeri Gabrowski valmisti kiireesti lakiehdotuksen, jolla ministerineuvostolle annetaan valtuudet ryhtyä kaikkiin toimenpiteisiin juutalaiskysymyksen ja sen yhteydessä olevien kysymysten lopulliseksi järjestämiseksi, muun muassa muuttaa ja täydentää kansakunnan suojelulakia sekä juutalaisten erikoisverotusta ja keinottelun ehkäisemistä koskevia lakeja mikäli se on tässä suhteessa välttämätöntä. Lakiehdotuksen mukaan ovat ministerineuvoston tätä tarkoittavat päätökset lainvoimaisia, mutta myöhemmin alistettava Sobranjen hyväksyttäväksi. Viime kesäkuun 23 päivänä alkaneilla ylimääräisillä valtiopäivillä oli uusi valtalaki tärkeimpänä kysymyksenä. Ensimmäisessä käsittelyssä rohkeni kolme edustajaa, muun muassa professori Petko Stanoff, huomauttaa, että lakiehdotus oli perustuslainvastainen, minkä johdosta sisäministeri Gabrowskin oli käytettävä puheenvuoroa. Hän vastasi, että nykyaikana on jokaisen valtion valvollisuutena ryhtyä ajoissa toimenpiteisiin juutalaisia vastaan ja että kysymyksen ratkaisua ei voida jättää massoille ja kujille. Ennen kaikkea hän sanoi olevan välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin myös niitä bulgarialaisia vastaan, jotka suojelevat juutalaisia. Laki-

ehdotus luonnollisesti hyväksyttiin hallitusenemmistön turvin ja odotettavissa on, että myös hallituksen tämän valtalain nojalla tekemät päätökset, vahvasta "maalalaisesta" vastarinnasta huolimatta, tulevat läpäisemään Sobranjen.

Merkit viittaavat nyt siihen, että mustalaiskysymys tulee lähiaikoina käsiteltäväksi.

V.a. Asiainhoitaja:

E. Kautila

Lähetystöneuvos.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 622.

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetystön raportti n:o 12.

V. a. asiantuntija Raustila.

19/8-42

S O F I A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 235,

S o f i a SSA 19 P:NÄ e l o KUUTA 19 42.

VIITTAUS: .....N

P:NÄ ..... KUUTA 19 P:TTY ..... nro

VIITTAUS ..... D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22 / 218 Pal		42
3/9-42	60 -	LIIK -
TYHÄ	OSTO	ASIA
5	CLL	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Lähetän kunnioittaen Ministeriölle Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 12, Kommunistien toiminnasta.

V.a. Asiamies: *E. Rautila*

Lähetystöneuvos.

S O F I A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

S o f i a ssa 19 p:nä e l o k u u t a 19 42.

Asia: Kommunistien toiminnasta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
22/218 Sal	42
3/9.42	10 -
5	C22

Bulgarian viranomaiset koettavat entistä tarkemmin valvoa, että mitään epäedullisia tietoja sisäisestä tilanteesta ei vuo- da ulkomaille, ja kommunistien edesottamukset onkin jo pitkän aikaa onnistuttu pitämään niin hyvin salassa, että diplomaattikunta ei ole pystynyt saamaan tietoonsa kaikkea, mitä maassa tapahtuu. Viranomaisten erikoisen salaamisinnon selitetään joh- tuvan siitä, että Bulgarian on nykytilanteessa ehdottomasti näy- teltävä "vahvan valtion" osaa Balkanilla.

Lisäykseksi siihen, mitä ministeri Kivimäki tiedotti 19.5 kuulleensa kommunistien toiminnasta Bulgarian armeijassa, haluan tässä yhteydessä mainita, että täällä huhuilitiin viime toukokuun lopulla viranomaisten onnistuneen paljastamaan kommunistien vaka- valaatuksen vallankaappausyrityksen, jonka oli määrä tapahtua jo viime huhtikuun 15 päivänä, ja että tämän yhteydessä olisi van- gittu lukuisia sotilashenkilöitäkin. Diplomaattien tekemien tie- dustelujen johdosta kiellettiin kuitenkin viralliselta taholta niin jyrkästi mitään tämänsuuntaista tapahtuneen, että useimmat katsoivat huhun perättömäksi.

Mainitsen seuraavassa eräitä vereksimpiä diplomaattipiireis- sä kuulemiani tapauksia, joiden todenperäisyydestä viralliselta

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi- tuksiin.

taholta ei voi saada minkäänlaista lausuntoa. Eräällä rautatieasemalla Pohjois-Bulgariassa olisi juna räjäytetty ja räjäytyksen suorittajat, 19 sotilasta tutkimuksetta ammuttu. Makedonian pääkaupungissa Skopjessa olisi kesäkuun alussa vahvasti aseistetut kommunistijoukot aikoneet vallata bulgarialaisen varuskunnan kasarmit. Hanke oli tullut ilmi viime hetkessä, kun kommunistit olivat jo lähitaloihin kätkeytyneinä piirittäneet kasarmialueen. Satoja kommunisteja, kansallisuudeltaan pääosalta serbialaisia, olisi vangittu ja huomattavia ase- ja ammusmääriä löydetty. Yksistään Sofiassa väitetään vuoden kuluessa kaikessa hiljaisuudessa teloitetun 220 kommunistia. Kystendilissä olisi äsken vangittu 58 henkeä käsittävä terroristiliiga, joukossa neljä sikäläisen kimnaasin poika- ja kaksi tyttöoppilasta. Väitetään, että kaikki teloitetaan asiaa julkisuuteen päästämättä. Sofiassa olevia saksalaisia sotilaita (esikuntien vartio- ja palvelusmiehistöä) väitetään viime aikoina taas surmatun öisin Borispuistossa ja itäisessä laitakaupungissa kuten viime syksynäkin, minkä johdosta heitä olisi kielletty pimeän tultua liikkumasta yksinään ja erikoisesti varoitettu kommunistien "houkutuslinnuista".

Sen valossa, mitä kommunistien viime-aikaisesta aktiivisuudesta olen muuten kuullut tuntemiltani luotettavilta bulgarialaisilta, eivät edellämäinitut tapahtumat sinänsä tunnu epätodennuomaisilta.

Eräs tuntemani lakitieteen tohtori ja asianajaja, joka nykyisin toimii kommunistien kuulustelijana, on kertonut viime viikolla muun muassa seuraavaa. Kommunistien toiminta on viime aikoina huomattavasti vilkastunut; mistä ohjeet ovat peräisin, todistaa levitettyissä lentolehtisissä toistuva lause: "nyt on tullut hetki auttaa Neuvostoliittoa". Liikentimisestä on ollut seurauk-

sena, että kommunisteja on nyt voitu vangita joukottain. Aksakoffkalla olevaan sotilastuomioistuimeen tuodaan autokuormittain pikkuvirkamiehiä, etenkin rautatieläisiä, jotka "siviilimobilisoina" ovat sotaväen rikoslain alaisia. Kuulustelijat ja tuomioistuin työskentelevät myöhään yöhön ja säilytyspaikoista on puutetta. Kommunistiylioppilaat ovat myös vilkaassa toiminnassa. Kun yliopisto on sallinut viralliseen ylioppilasjärjestöön kuulumattomien opiskelijoiden tiedekunnissaan muodostaa tieteellisiä seuroja, epäillään kommunististen ainesten pesiytyneen niihin. Yhdistykset ovat viime aikoina yliopiston suojissa pitäneet epäilyttäviä kokouksia ja järjestäneet retkiä vuoristoon. Pidätysten tulokset ovat kuitenkin olleet laihoja.

Myös reserviläisten keskuudessa ovat kommunistit yrittäneet aikaansaada häiriötä. Eräs tuntemani henkilö, joka äskettäin kutsuttiin palvelukseen Sofiassa, on kertonut, että palvelukseen kutsuttujen käytös esimiehiään kohtaan oli pian muuttunut merkillisen röyhkeäksi. Heidän keskuudessaan oli valitettua huonoutta, sanottu palvelukseen kutsumisen olevan täysin hyödytöntä, koska Bulgaria ei käy sotaa, ja että tarkoituksena oli vain viedä leipä heidän perheiltä y.m.s. Vaikka ruokaa oli parannettu antamalla juustoakin, josta muuten on puute, ei henkilö ollut paljoakaan parantunut.

Jonkinlaista kaikua mainituista ilmiöistä reserviläisten keskuudessa olen havainnut sotaministeri, kenraali Michoffin reserviläisten omaisten ylimmälle neuvostolle pitämästä puheesta, josta poimin tässä suhteessa kuvaavimmat kohdat. Hän korosti, että Bulgarialla täytyy olla voimakas armeija, joka voi taata rauhan Balkanilla. Vaikka sen armeija ei taistele, avustaa se tehokkaasti liittolaisiaan lepullisen voiton saavuttamiseksi yhteisistä vihollisista. Kaikki on tehtävä mitä on tehtävissä

sena, että kommunisteja on nyt voitu vangita joukottain. Aksakoffkadulla olevaan sotilastuomioistuimeen tuodaan autokuormittain pikkuvirkamiehiä, etenkin rautatieläisiä, jotka "siviilimobilisoina" ovat sotaväen rikoslain alaisia. Kuulustelijat ja tuomioistuin työskentelevät myöhään yöhön ja säilytyspaikoista on puutetta. Kommunistiylioppilaat ovat myös vilkaassa toiminnassa. Kuntaliopisto on sallinut viralliseen ylioppilasjärjestöön kuulumattomien opiskelijoiden tiedekunnissaan muodostaa tieteellisiä seuroja, epäillään kommunististen aineiden pesiytyneen niihin. Yhdistykset ovat viime aikoina yliopiston suojissa pitäneet epäilyttäviä kokouksia ja järjestäneet retkiä vuoristoon. Pidätysten tulokset ovat kuitenkin olleet laihoja.

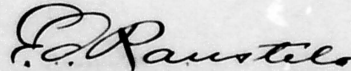
Myös reserviläisten keskuudessa ovat kommunistit yrittäneet aikaansaada häiriöitä. Eräs tuntemani henkilö, joka äskettäin kutsuttiin palvelukseen Sofiassa, on kertonut, että palvelukseen kutsuttujen käytös esimiehiään kohtaan oli pian muuttunut merkillisen röyhkeäksi. Heidän keskuudessaan oli valitettu ruuan huonoutta, sanottu palvelukseen kutsumisen olevan täysin hyödytöntä, koska Bulgaria ei käy sotaa, ja että tarkoituksena oli vain viedä leipä heidän perheiltä y.m.s. Vaikka ruokaa oli parannettu antamalla juustoakin, josta muuten on puute, ei henki ollut paljoakaan parantunut.

Jonkinlaista kaikua mainituista ilmiöistä reserviläisten keskuudessa olen havainnut sotaministeri, kenraali Michoffin reserviläisten omaisten ylimmälle neuvostolle pitämästä puheesta, josta poimin tässä suhteessa kuvaavimmat kohdat. Hän korosti, että Bulgarialla täytyy olla voimakas armeija, joka voi taata rauhan Balkanilla. Vaikka sen armeija ei taistele, avustaa se tehokkaasti liittolaisiaan lopullisen voiton saavuttamiseksi yhteisistä vihollisista. Kaikki on tehtävä mitä on tehtävissä

uuden hengen ja uuden taistelukäsityksen istuttamiseksi armeijaan. Sotamiehen on pidettävä esimestään vanhempana veljenään, joka tietää ja taitaa enemmän kuin hän itse. Jotta henki armeijassa saataisiin tällaiseksi, on välttämätöntä tehdä paljon työtä kansan keskuudessa, josta armeija on peräisin. Tämä erittäin laaja työ kuuluu ennenkaikkea reserviläisten omaisille. Pienintäkään tilaisuutta hyödyllisen vaikutuksen aikaansaamiseksi kansalaisten mielipiteissä ei saa jättää käyttämättä. Reserviläisten on havaitessaan armeijaan kohdistuvaa arvostelua puolestaan vastattava ja selitettävä totuus vasten kasvoja. Pyrkimyksissämme täydellisyyteen ei meidän ole salattava, mitä me Bulgariassa olemme saaneet aikaan. Tietäköön jokainen, että maamme on verrattuna muihin maihin tehnyt lyhyessä ajassa suuria edistysaskeleita.

Rautatieministeri, insinööri Radoslavoff on puolestaan virallisesti ilmoittanut aikovansa kiinnittää vakavaa huomiota rautatieläisten taloudellisen aseman parantamiseen ja heidän muiden toivomustensa tyydyttämiseen.

V.a. Asiainhoitaja:

Lähetystöneuvos.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 222.

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetystön raportti n:o 13.

V. a. asioihin johtaja Raustila.

24/8-42.

S O F I A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 238.

S o f i a SSA 24 P:NÄ e l o KUUTA 19 42.

VIITTAUS: ..... N

..... P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... nro

VIITTAUS ..... D. U. M. ..... / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
23 / 218 Sal	42	
3/9-42	№ -	U -
5	022	ASIA

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti.

Lähetän oheisena kunnioittaen Ministeriölle
 Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin
 n:o 13, Hajatietoja.

V. a. Asiainhoitaja: *P. Raustila*
 Lähetystöneuvos.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

S o f i a ssa 24 p:nä e l o kuuta 19 42.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

23/218 Sal

42

3/9-42

OSASTO

J

CO22

Asia: Hajatietoja.

Eräs Serbiasta tullut saksalaisten palveluksessa oleva venäläinen emigranttieversti ^{x)} on kertonut nähneensä rataosalla Belgrad-Skopje lukuisia sotilasjunia matkalla etelään. Venäläisen vapaaehtoisjoukon keskuudessa oli tiedetty saksalaisten kuljettavan parhaillaan joukko-osastoja ja sotatarvikkeita Salonikiin. Yleisesti oli arveltu, että joukot ja tarvikkeet laivataan edelleen Egyptin rintamalle, mutta eräät upseereista olivat väittäneet, että Salonikiin koottaisiin reservejä siltä varalta, että Turkki myöntäisi kauttakulkuoikeuden Kaukasiaan.

Venäläisten emigranttivapaaehtoisjoukkojen vahvuus on nyt kohonnut lähes 9.000 mieheen. Mieliala on hermostunut, kun sootaanlähdestä ei ole vielääkään tietoa, ja useat yrittävät päästä pois palveluksesta.

Turkkilaisen kansanedustaja Yalchimin "Yeni Sabah"-lehdessä julkaistusta kirjoituksesta, jossa, viitaten täällä äskettäin vietettyihin Makedonian kapinan 30-vuotisjuhliin, väitettiin Bulgarian yrittävän provosoida turkkilaisvastaisia mielenosoituksia, olen kuullut monia verrattain katkerasävyisiä kommentaareja.

x) (Kedrinski suomalaiselle lähteelleni)

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Täällä huomautetaan, että historiallehan ei kerta kaikkiaan voi mitään ja että makedonialaisia vapaustaistelijoitakin on sopivissa tilaisuuksissa valtiiovallan puolelta muistettava. Sanotaan edelleen, että jos turkkilaiset ovat näin herkkätunteisia, ei kai täällä enää sovi kansallislauluna esittää "Itke Maritzaa", jonka aihe on, kuten tunnettua, vuoden 1876 kansannoususta, jolloin turkkilaisten toimeenpanemien verilöylyjen johdosta Maritzajoen vesi oli alkanut punertaa. Täydellä syyllä huomautetaan bulgarialaisen lehdistön puolestaan jopa liioitellusti korostavan Turkin ja Bulgarian välistä ystävyyttä. Esimerkkinä tästä voin mainita, että virallinen "Bulgarische Wochenschau" Turkin pääministerin kuolemaa koskevassa artikkelissa väitti Bulgarian ja Turkin kansojen oppineen kunnioittamaan toisiaan niiden vuosisatojen kuluessa, jolloin ne olivat eläneet toistensa yhteydessä!

Lontoon radio yrittää edelleen häiritä Bulgarian ja Turkin välisiä suhteita. Sen äskettäin esittämää väitettä, että Bulgariassa vainottaisiin turkkilaisia ja erikoisesti muhamettilaisia, pidettiin siksi vakavana, että ulkoministeriön sanomalehtiosaston päällikkö ministeri Nikolaieff järjesti ulkomailaisten sanomalehtien tšekäläisille kirjeenvaihtajille matkan Bulgarian turkkilaiskeskukseen Shumenin kaupunkiin, jossa on muun muassa Kaakkois-Euroopan ainoa muhamettilainen korkeakoulu teologisine tiedekuntineen, jollaista sen lisäksi ei koko Lähi-Idässä ole muualla kuin Kairossa. Lehtiselostuksen mukaan oli mufti Mustafa Sabri Mehmed Ali vakuuttanut Bulgarian turkkilaisten tuntevan syvää kiitollisuutta nauttimastaan kulttuuriautonomiasta ja oli lisäksi heidän puolesta lausunut jyrkän tuomion bolshe-

vismistä, jonka kukistumista he odottavat kärsimättömyydellä ja jota vastaan taistelevia he haluavat kaikin voimin avustaa.

Bulgarian Berliinin lähettilään vaihdos tuli melkoisena yllätyksenä. Ministeri Dragonoffilla tiedetään olleen paljon ansioita Bulgarian ja Saksan välisten suhteiden nykyisen kehityksen suhteen ja kysytään, miksi hänen kykyjään nyt juuri tarvitaan Madridissa. Hänen seuraajansa, entinen tilastollisen päähallituksen johtaja ja tilastotieteen dosentti Slavtsho Zagoroff oli Filoffin edellisen hallituksen epäonnistunein jäsen, joka kauppaministerinä sai kansanhuoltoasiain kaaoksen vuoksi koko kansan vihat niskoilleen. Virallisesti selitetään, että Bulgarian ja Saksan välinen poliittinen lähentyminen on nyt täysin tapahtunut ja että tästä lähtien on vain työskenneltävä taloudellisten suhteiden edelleen kehittämiseksi.

Kauppallisella alalla uudella lähettiläällä onkin epäilemättä edessään laaja työmaa. Bulgarian clearingsaatavan, joka Bulgarian Pankin taseessa esiintyyneen ulkomaisina deviiseinä, väitetään jo aikoja sitten sivuuttaneen miljaardin levan rajan ja Saksasta on yhä niukemmin saatu tavaraa, kun taasen Bulgarian vientiä Saksaan kaikilla aloilla yhä vain lisätään. Bulgaria on lisäksi saatu sijoittamaan Saksaan 12 miljaardiin levaan nousevat valtion ja kuntien tilaukset. Saksasta tilattujen tarvikkeiden (joita sotaministeriö saa vain 700 miljoonalla levalla) toimitukset alkanevat parhaassa tapauksessa vuoden perästä. Viime talvena liikkuneet huhut, että Saksa aikoo lyhentää velkaansa rakennuttamalla Todt-järjestön avulla rauta- ja maanteitä Bulgarialle, saivat vahvistuksen saksalaisen tie- ja kanavarakennusnäytteen avajaisissa viime heinäkuun alussa, jossa asianomainen Berliinistä saapunut edustaja ilmoitti Saksan aikovan osallistua

Bulgarian uuden kantatieverkoston rakentamiseen.

Toisaalta arvellaan yleisesti, että jos sato muodostuu hyväksi, tulee Bulgaria käymään sotaansa toimittamalla yhä runsaammin tuotteitaan Saksaan. Niskuroivien talonpoikien varalta on ryhdytty erikoisiin toimenpiteisiin. Vilja on puitava yksistään puimakoneilla ja valvojina toimivat lomalla olevat opettajat sekä muut valtion virkamiehet, jotka tästä saavat pienen päivärahan. Pikkumyllyt on suljettu ja vain suurmyllyt saavat jauhaa viljaa valtion valvonnan alaisina. Kun talonpojat helpostikin voisivat lahjoa valvojansa, on heidän salaisiksi valvojiksi valmennettu osa Brannik-nuorisoa, joka muutenkin osallistuu sadonkorjuuseen ja sen käsittelyyn. Näillä ja muilla samantapaisilla toimenpiteillä toivotaan voitavan tällä kertaa estää sadon katoaminen maaseudun kätköihin.

V.a. Asainhoitaja:

E. Raustila

Lähetystöneuvos.

Bulgarian uuden kautatieverkoston rakentamiseen.

Toisaalta arvellaan yleisesti, että jos sato muodostuu hyväksi, tulee Bulgaria käymään sotaansa toimittamalla yhä runsaammin tuotteitaan Saksaan. Niskuroivien talonpoikien varalta on ryhdytty erikoisiin toimenpiteisiin. Vilja on puitava yksistään puimakoneilla ja valvojina toimivat lomalla olevat opettajat sekä muut valtion virkamiehet, jotka tästä saavat pienen päivärahan. Pikkumyllyt on suljettu ja vain suurmyllyt saavat jauhaa viljaa valtion valvonnan alaisina. Kun talonpojat helpostikin voisivat lahjoa valvojansa, on heidän salaisiksi valvojiksi valmennettu osa Brannik-nuorisoa, joka muutenkin osallistuu sadonkorjuuseen ja sen käsittelyyn. Näillä ja muilla samantapaisilla toimenpiteillä toivotaan voitavan tällä kertaa estää sadon katoaminen maaseudun kätköihin.

V.a. Asiainhoitaja:

E. Raustio

Lähetystöneuvos.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 622.

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetystön raportti n:o 14.

V. a. asioinkäsittelijä Raustila.

15/9-42.

S O F I A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 264.

Sofia SSA 21 P.NÄ SYYS KUUTA 19 42.

VIITTAUS: ..... N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS D. U. M. / 19

AINMI	
25	218 Pal 42
25/9-42	NO -
5	C22
CSASTO	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Poliittisia raportteja.

Lähetystö kunnioittavasti toimittaa tämän mukana
Ulkoasiainministeriölle poliittiset raporttinsa

- n:o 14, Filoffin hallituksen asema.
- " 15, Neuvostovenäläinen pommitusvierailu.
- " 16, Pääministeri Filoffin puhe 15/9.

V.a. Asiainhoitaja:

S. Pautila

Lähetystöneuvos.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. *25 218 Sal 42* Salainen.

RAPORTTI n:o *14.*

Sofia ssa 15 p:nä SYYS kuuta 19 *42.*

Asia: Fileoffin hallituksen

asema.

Hallitus oli kutsunut Sobranjen hallitusenemmistöön kuuluvat kansanedustajat t.k. 10 päiväksi istuntoon, jossa ministerit selostivat tilannetta ja hallituksen viime aikoina tekemiä päätöksiä. Istunto kesti kolme päivää ja lienee siinä pääasiassa kosketeltu ajankohtaisia kysymyksiä sisä- ja talouspolitiikan alalla.

Istunnon alkaessa alkoi heti kiertää huhuja hallitusvaihdoksesta. Tyytymättömyys Fileoffin hallituksen maatalouspolitiikkaan näyttää olevan hyvin voimakas; pääsyynä lienee sen antamat perin kaavamaiset viljanluovutusmääräykset, joissa ei muun muassa viimeaikaisen kovan kuivuuden aiheuttamaa sadonvähennystä oteta huomioon. Luovutushintoja pidetään myös liian alhaisina kun hallitus ei ole voinut, siitä huolimatta että sen käytävissä on erikoinen tasausrahasto, ehkäistä maanviljelijöille välttämättömien tarvikkeiden, etenkin ulkomailta hankittujen, hintojennousua.

Pääministeriehdokkaina mainittiin kuninkaan kansliapäällikkö, ministeri Pomenoff ja häntä varmempana professori Bagreanoff, joka kuului Fileoffin alkuperäiseen hallitukseen maanviljelysministerinä, mutta erosi noin vuosi sitten riitaannut-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tuaan Filoffin kanssa maatalouspolitiikan suuntaviivoista. Bagreanoffia, joka hallituksesta poistumisensa jälkeen on toiminut Varanan kauppakorkeakoulun rehtorina, voidaan pitää maanviljelijäin todellisena johtajana. Hänen kansansuosionsa perustuu osaltaan siihen, että hän aikanaan teki ehdotuksen maanviljelijäin eläkeläiseksi, vaikka sen toteuttaminen tapahtuikin vasta hänen hallituksesta poistumisensa jälkeen. Varmimpana sotaministeriehdokkaana mainittiin kenraali Lukoff, joka oli sotaministerinä jo Kessevanoffin hallituksessa. Sotaministerinä ollessaan hän modernisoi Bulgarian armeijan Saksan esikuvien mukaan. Häntä pidetään erittäin kyvykkäänä organisaattorina ja sotilaana, jolla on voimakkaat sympatiat Saksaa kohtaan. Upseeristön taholla hänellä väitetään olevan yhtä laaja kannatus kuin Bagreanoffilla maanviljelijäin keskuudessa. Politikkona hänellä ei liene hyvää mainetta. Olen kuullut väitettävän, että hän olisi vuonna 1938 saatuaan panssariaseensa valmiiksi suositellut sotaa Rumaniaa vastaan Dobrudshan valtaamiseksi. Nimet Bagreanoff-Lukoff merkitsisivät joka tapauksessa voimakasta talonpoikien ja upseeriston hallitusta.

Kuningas ei kuitenkaan katsonut ajankohtaa hallitusvaihdokselle soveliaaksi ja suuren yleisön mielenkiinto siirtyi pian pommitusten johdosta uusille aloille. Hallitus lienee kuitenkin saanut muistutuksen siitä, että maaseudulla eivät asiat ole kohdallaan. Lisäksi se on saanut vakavia huolia sadosta. Maatalousministeri Petroff on ilmoittanut, että vaikka sadosta ei tulekaan hyvä useimmilla paikkakunnilla vallinneen kuivuuden vuoksi, se kuitenkin täysin turvaa kansan tarpeet. - Alkukesä oli todella lupaava ja ennusti ennätys-satoa, mutta kuivuus on vienyt toiveet. Väitetään, että toisin paikoin ei toukokuusta lähtien ole satanut lainkaan. Viljavajaus lienee arvioitu huomatta-

vaksi, koska hallitus äkkiä takavarikoi perunat, ja määräsi, että osa on luovutettava perunajauhojen valmistusta varten, jota ilmoituksen mukaan tullaan sekoittamaan vehnään leivän valmistuksessa.

V.a.Asiainhoitaja:

S. Raustila

Lähetystöneuvos.

61

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 622.

ASIA: _____

Sofiassa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Y. a. asuinhoitaja Rausila.

17/9-42.

25 218 Sal 42

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Sofia ssa 17 p:nä syys kuuta 19 42.

5. 822.

Asia: Neuvostovenäläinen pommitus-
vierailu.

Kuten ministeriölle sähkötin, pommitti t.k. 13 päivän iltana joukko pohjoisesta, arvelun mukaan Wjazman seuduilta saapuneita amerikkalaistyyppisiä pommikoneita Russea, Gorna-Orechovitzaa, Stara-Zagoraa ja Kazanlikia.

Kun Russe on Rumaniaan suuntautuvan liikenteen päätekohta ja Gorna-Orechovitza sekä Stara-Zagora tärkeimmät risteyskohdat Pohjois- ja Etelä-Bulgarian välisessä rautatieliikenteessä, osoittaa pommituskohteiden valinta tarkoituksena olleen katkaista kuljetukset Etelä- ja Länsi-Bulgariasta Idän sotänäytämölle. Yritys epäonnistui kuitenkin täydellisesti. Miinpä Gorna-Orechovitzaan asemaa kohti varsin matalalta heitetty 2.000 kilon lentopommi murskasi erään puuseppätehtaan ja Stara-Zagorassa tuhoutui ja vaurioitui ainoastaan pieniä asuinrakennuksia, saamieni tietojen mukaan yhteensä lähes 150 taloa.

Virallisessa kommunikessa, joka julkaistiin vasta seuraavana iltana, sanotaan tuntematonta kansallisuutta olevien koneiden pommittaneen eräitä paikkakuntia. Unkarin lähettilään samana iltana Sofiasta poistuvan Turkin lähettilään kunniaksi antamalla illallisilla, jossa useimmat lähetystöpäälliköt olivat

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

- Tavallinen.
- Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.
- Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
- Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

länä, arveltiin yleisesti, että ellei Bulgarian hallitus pomminsiirusta saa täysiä todisteita, ei se tule kommunikoidaan koneiden saapuneen Neuvostoliitosta. Useimmat tuntuivat olevan myös sitä mieltä, että todisteita ei saatane, ja että tapaus ei välittömästi tule aikaansaamaan ratkaisevaa muutosta Bulgarian ja Neuvostoliiton välisiin paradoksaalisiin suhteisiin. Kuvaavaa bulgarialaisten mentaliteetille on, että suuren yleisön keskuudessa ei uskota pommittajien olleen neuvostolaisia, vaikka tiedetäänkin niiden tulleen pohjoisesta. Sanotaan, että Neuvostoliitto ei voisi erehtyä niin tyhmään politiikkaan Bulgarian suhteen, jossa se tietää itsellään olevan laajat kannattajajoukot.

Lukuunottamatta Kreikan sodan yhteydessä viime vuoden huhtikuussa tapahtunutta Sofian pommitusta, on Bulgaria täysin säästynyt Englannin ilmavoimien pommituksilta. Yleensä on tuntuuduttu siihen uskon, että tämä rauhanomainen sotatila tulee jatkumaan ja Sofiassa, samoin kuin muuallakin maassa, ei valtion eikä kunnan puolesta ole rakennutettu yleisiä väestönsuojia. Asuinrakennusten virallisesti hyväksytyt pommisuoja-
tavallisia kellareita ilman mitään tukia ja varalaitteita ja tšekäläisen perin hataran ja huolimattoman rakennustavan huomioonottaen voi ennustaa niiden toden tullen muodostuvan pikemminkin joukkohaudoiksi kuin -suojuiksi. Yleisö onkin tietoinen siitä, että sotaikäyvässä Bulgariassa väestönsuojelu on täysin laiminlyöty, ja tämä selittää, miksi mainitun Sofian pommituksen jälkeen sosialaisten sanotaan joukolla muuttaneen maaseudulle.

Viime kevään ja kesän aikana on Sofiassa /^{ollut} puolisen tusinaa hälytystä. Useimpien johdosta ei viranomaiset ole an-

taneet mitään selitystä, kahdessa tapauksessa on mainittu tunte-
mattomien koneiden ylilennosta. Tämä on tapahtunut luultavasti
siksi, että yleisö, jonka hermojen Sofian pienoisisessa pommituk-
sessa todettiin olevan huononlaiset, ei turhaan hälyytyisi. Ai-
kaisemmat hälyytykset aiheutuivat englantilaisista koneista, joiden
arvellaan joko olleen matkalla Rumaniaan tai harhautuneen Bulga-
rian alueelle tiedustelulenkoillaan Kreetaan ja Kreikkaan.

Viimeisen, noin kolme viikkoa sitten tapahtuneen len-
non aikana englantilaiset kuitenkin heittivät Sofian ympäristöön,
muun muassa Kumaritzan kylään, suuret määrät lentolehtiä, joissa
ankarassa sävyssä muistutettiin siitä, että Englanti on jättä-
nyt Bulgarian toistaiseksi rauhaan siitä huolimatta että tarkoin
tiedetään sen monin tavoin ja etenkin elintarvetoimituksillaan
avustavan Saksaa sekä uhattiin pommituksilla ellei tätä heti lo-
petettaisi. Sotaväki eristi ja puhdisti alueet, joihin lentoleh-
tiä oli pudotettu, mutta niiden sisältö näyttää yleisesti ole-
van sotalaisten tiedossa. - Uhkaus toteutuikin nyt, mutta pom-
mittajat saapuivatkin täysin odottamattomalta taholta.

V.a.Asiainhoitaja:

E. A. Paustila

Lähetystöneuvos.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 822.

ASIA: _____

Lopissa olevan lähetyksen raportti n:o 16.

V.a. asiamies Rautala.

2/9-42.

S O F I A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. *25 218 Sal* Savainen. *12*
RAPORTTI n:o 16. ....
Sofia ssa 21 p:nä syys kuuta 19 *25/9-42*,
Asia: Pääministeri Filoffin *5. 622.*
suuri puhe 15/9.

Pääministeri Filoff piti Sobranjen hallituseneemmistön ankarasta kritiikistä ja mahdollisesta kukistumisuhkastakin onnellisesti selviytyttyään kuluvan syyskuun 15 päivänä maan korkeimmille virkamiehille tšekäläiseen upseeriklubiin järjestetyssä erikoistilaisuudessa pääministerikautensa pisimmän puheen. Kun siitä ei valitettavasti ole saatavissa täydellistä käännöstä, olen voinut laatia selostukseni vain vertaamalla virallisessa viikkolehdessä "La Parole Bulgare"ssa julkaistua lyhennystä erääseen pitempään saksankieliseen selostukseen. Puhe sisältää pääosaltaan hallituksen ohjelman täsmentämistä ja monia lupauksia epäkohtien korjaamiseksi. Mielenkiintoisimpia ovat ne kohdat, joissa Filoff koskettelee ulkopoliittikkaa, nykyistä regimeä, nuorisoliikkeitä ja kommunismia.

Bulgarian ulkopoliitikasta lausui Filoff muun muassa:
"Bulgarian ulkopoliittikka ei ole yksinomaan nykyisen hallituksen politiikkaa, se on pakkorauhan johdonmukainen seuraus.
- Kun akselivaltujen johtajat aloittivat suuren taistelunsa diktaattoreita vastaan, otti Bulgaria paikkansa tässä taistelussa ja liittyi kolmivaltasopimukseen antaakseen tukensa Euroopan uudelle

JAKELUOHJE:

Tavallinen.
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

järjestykselle, joka takaa oikeudenmukaisuuteen perustuvan pysyvän rauhan. - Innostunut vastaanotto, jonka koko Bulgarian kansa valmisti Bulgarian kautta kulkeneille saksalaisille sotajoukoille, todistaa, että bulgarialaiset hyväksyivät maansa liittymisen kolmivaltasopimukseen. Saksalaisessa sotilaassa he eivät näe ainoastaan maailmansodan aikaisen aseveljensä pojan, vaan myös sorrettujen veljiensä vapauttajan ja Euroopan uuden järjestyksen esitaistelijan. Tämän koko kansan hyväksymän politiikan seurauksena ovat Bulgarian kansalliset ihanteet melkein täydellisen^{x)} toteutuneet. Meidän yhtymisemme on lähes täydellinen. Bulgarian tie on valittu ilman epäröintiä. Tästä syystä ei arvostelua seuraamamme ulkopolitiikan suhteen voida sallia. Bulgarian kansan viisaus on synnyttänyt sananparren: "Joka kahdelle ovelle kolkuttaa, näkee lopulta nälkää". Tänään ovat melkein kaikki Euroopan kansat liittyneet rintamaan taistellaakseen Englantia vastaan, jolla siirtomaaimperiumina on toiset intressit kuin Euroopan kansojen yhteisöllä. - Miten anglosaksit suhtautuvat pieniin kansoihin ja niiden itsemääräämisoikeuteen, sen me bulgarialaiset kokemuksesta hyvin tiedämme."

Puheensa alussa Filoff kosketteli hallitusmuutoksesta todeten, että entinen puoluehallinto oli sisäisten ristiriitaisuksiensa vuoksi ollut tuomittu perikatoon, jonka vuoksi sen seuraajaksi tuli hallinto ilman puolueita, jonka koko Bulgarian kansa oli innostuksella vastaanottanut. Tämän regimen Filoff sanoi olevan ainutlaatuisen. Se ei ole keltään lainattu, se on puhtaasti bulgarialainen, bulgarialaisen hengen luoma ja Bulgaria voi olla ylpeä siitä, että eräät suuret maat, kuten esimerkiksi Japani, suosivat samoja pääperiaatteita. Tämä halli-

---

x) Harvennus allekirjoittaneen.

tusmuoto nojautuu hallituksen lähimpiin apulaisiin: valtion virkamiehiin ja muutamiiin valtion valvomiin julkisiin järjestöihin, jotka työskentelevät yhteistoiminnassa sen kanssa ja auttavat hallitusta sen tehtävissä. Se korottaa julkiset viranomaiset poliittisiksi tekijöiksi sitomatta heitä valtiollisiin puolueihin. Heidän on ajateltava poliitikkoina eikä byrokraatteina, koska hallituksella ei ole ainoastaan teknillisiä ja hallinnollisia, vaan myös poliittisia tehtäviä. Filoff totesi, että nykyinen valtiokoneisto vain vaivoin saattaa mukautua uuden ajan dynamiikkaan, ja sanoi hallituksen suunnittelevan virkamiehien suhteen reformia kahteen suuntaan: toisaalta korottaa heidän palkkaustaan ja toisaalta lisätä heidän henkilökohtaista vastuutaan.

Sisäisistä oloista puhuessaan Filoff lausui, että kaikki kansalliset voimat on nyt koottava valtion ylimmän johtajan, kuninkaan ympärille. Aikaisemman puoluehallinnon seurauksia on, että nuoret, erikoisesti ylioppilaat, eivät ole yksimielisiä. Vasemmistoryhmän lisäksi on kaksi kansallismielistä järjestöä, legionäärit ja radnitzit. Radnitzijärjestö on nyt hallituksen hyväksymä, mutta legionääriliike on salaisena poliittisena järjestönä asetuksella kielletty. Taistelua näitä ryhmiä vastaan tullaan käymään ideologisin keinoin tarkoituksella voittaa nämä kansallismieliset nuorisopiirit valtion yhtenäisjohdon ja nykyisen regimen periaatteiden kannattajiksi. Legionäärien pyrkimystä vastaan supistaa valtiopäämiehen valtuuksia on asetettava vaatimus, että Bulgarian kansalla on oleva vain yksi johtaja, kuningas, jolla on oikeus nimittää ja vapauttaa ministerinsä.

Kommunismistä lausui Filoff, että taistelua sitä vastaan tullaan horjumatta ja tarmokkaasti käymään loppuun asti. Piakkoin sota Neuvostoliittoa vastaan päättyy ja kommunismi murskataan. Silloin se häviää myöskin Bulgariasta.

V.a.Asiainhoitaja:

E. P. Rauho
Lähetystöneuvos.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 622.

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetystön raportti n:o 17.

V. a. asioihin johtaja Raustila.

6/10-42.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 26 218 Sal 42
KIRJELMÄ n:o 283.
S o f i a SSA 8 P.NÄ loka KUUTA 19 42. 14/10-42 - -
VIITTAUS: ..... N
P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o 5 (22
VIITTAUS D. U. M. / 19
Ulkoasiainministeriö LLE
ASIA: Poliittisia raportteja.

Lähetystö kunnioittavasti toimittaa tämän mukana Ulkoasiainministeriölle poliittiset raporttina

n:o 17, Bulgarian rajatavotteista lännessä ja etelässä.

n:o 18, Bulgarian-Neuvostoliiton suhteet.

V.a. Asainhoitaja:

J. Rautala

Lähetystöneuvos.

S O F I A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Sofia ..... ssa 6 p:nä loka ..... kuuta 19 42.

26 218 Sal 42
14/10-42 - - -
5 C22

Asia: Bulgarian rajatavoitteista
lännessä ja etelässä.

Pääministeri Filoffin äskeitä puhetta koskevassa raportissani n:o 16 alleviivasin erikoisesti kohtaa, jossa hän mainitsi, että Bulgarian kansalliset ihanteet ovat melkein täydelleen toteutuneet.

Aikaisemmin ei Bulgarian hallituksen puolelta ole näin selvästi viitattu siihen, että nykyiseen demarkatiolinjaan lännessä ja etelässä toivotaan korjauksia. Monissa piireissä, etenkin reserviupseeriston ja nuorisoliikkeiden johdon keskuudessa sanotaan hallitusta arvosteltavan verrattain avoimesti siitä, että nykyisen tilanteen sallitaan jatkua siitä huolimatta että hallituksella olisi ehkä jo nyt tilaisuus miehittää lopulliset rajat lännessä ja etelässä.

Eräältä ulkoasiainministeriön poliittisen osaston virkamieheltä sain luottamuksellisesti tietoja kyseisen demarkatiolinjan suunnasta. Hän huomautti nimenomaan siitä, että linjaa ei Bulgarian kannalta pidetä lopullisena ja että pienempiä muutoksia tapahtuu nytkin käytännöllisistä syistä: vartiopaikkoja siirretään maaston kannalta edullisempiin kohtiin, vartiolinjoja oikaistaan j.n.e. Hänen selostuksensa mukaan kulkee demarkatiolinja pohjoisesta etelään suurin piirtein seuraavasti: Tenavalta

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pitkin Timokjokea noin 10 km:n etäisyydelle Zaječarin kaupungista, miltä kohtaa se kaakkoissuunnassa yhtyy valtakunnanrajaan. Valtakunnanrajalta noin kolme kilometriä Repljanskan vuorisolan länsipuolelta demarkatiolinja suuntautuu Bela Palankan ja Pirotin keskivälitse pisteeseen, joka on kaksi kilometriä Vlasotincen länsipuolella, ja jatkuu samaan suuntaan Moravan ylitettyään Uroševacia kohti. Suunnilleen viimemainitun ja Vlasotincen puolivälissä linja tekee kuitenkin mutkan etelään kulken Gajilanen eteläpuolitse. Kaarrettuaan pohjois- ja länsipuolitse parin kilometrin etäisyydellä Uroševacin, linja suuntautuu suoraan etelään Kiševan itäpuolelle, mistä se hiukan mutkitellen kulkee suunnilleen Ohridin kaupungin ja Polmoljen kylän keskivaiheilta Ohridjärven rantaan. Järven rannalta kaksi kilometriä Ohridin kaupungista etelään linja kulkee kaakkoissuunnassa Prespajärveä tapaamatta Bitoljan kaupungin eteläpuolitse entisen Jugoslavian eteläisimpään rajamutkaan. Tästä demarkatiolinja seuraa Jugoslavian ja Kreikan rajaa Bulgarian vanhalle rajalle. Kolmenvaltakunnan rajamerkiltä demarkatiolinja kulkee Strumajoen alajuoksua kohti ja seuraten jokea Aigeian merelle. Thasos- ja Samotrakesaarten eteläpuolitse linja suuntautuu mantereelle Turkin rajan ja Degeagatschin (Aleksandropoliin) keskivaiheille. Kreikan Traakian itäisimmässä osassa on nimittäin Saksan miehittämä "ei-kenenkään-maa" ja demarkatiolinja suuntautuu edellämainitusta merenrantakohdasta Ivailovgradia kohti. Rajapistteestä, joka on noin kymmenen kilometria viimemainitun pohjoispuolella, demarkatiolinja kulkee entisen Kreikan Traakian pohjoisimman osan poikki koillissuunnassa.

Mainitsemani ulkoasiainministeriön virkamies huomautti,

että demarkatiolinja Serbiassa perin onnettomasti halkoo laaksoja ja vuoristoja sekä katkoo kulkuyhteyksiä. Kartasta näkee että pääosa Makedonian pääkaupungin Skopjen ja Ohridin kaupungin välisestä rautatiestä on Bulgarian demarkatiolinjan ulkopuolella. Kuitenkaan ei Albaniassa ei lähettyvillä rautatietä, johon mainittu demarkatiolinjan ulkopuolelle jäänyt rautatiepätke voitaisiin helposti yhdistää. Kertojani viittasi Sar-planina-vuoriin ja niistä suoraan etelään jatkuvaan vuorijonoon Bulgarian ja Albanian välisenä luonnollisena rajalinjana. Erikoisen arka kohta bulgarialaisille on Ohridjärvi. Sen rannoista on nyt vain noin neljä kilometriä Bulgarian miehittämää. Ohrid on kuitenkin oikeauskoisille bulgarialaisille erikoisen pyhä monestakin syystä. Keskiaikana asui Ohridin kaupungissa Bulgarian kirkon patriarkka. Kansallispyhimysten Kirilin ja Metodin, slaavien apostolien ja muinaisslaavilaisen kirkkokielen eli muinais-bulgariankielen käytäntöön soveltajien muistot liittyvät Ohridjärveen. Ohridjärvestä samoinkin Prespejärvestä Bulgaria ilmeisesti haluaa puolet. Esteenä tällä suunnalla on kuitenkin Italia, joka myös pyrkinee liittämään Albaniaan liisäalueita Makedoniasta.

Makedonian tulevaisuuden kannalta on kuitenkin tärkeämpää, miten Salonikin kysymys ratkaistaan. Kaikkien Balkanin sotien aikana oli bulgarialaisten pyhimpänä tavoitteena Makedonia ja Saloniki. Sanotaan, että Makedonia ei voi ajanpitkään elää ilman satamaansa Salonikia, joka puolestaan kuolee ilman takamaataan. Nykyinen demarkatiolinja katkaisee rautatieyhteydet Makedoniasta Traakiaan, jonka ainoa käyttökelpoinen satama Kavalla on vailla rautatietä.

V.a. Asiainhoitaja:

E. P. Rauvola

Lähetystöneuvos.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 822.

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetystön raportti n:o 18.

V. a. asiantuntija Rautala.

8/10-42.

S O F I A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

S o f i a s s a 8 p:nä loka kuuta 1942.

Asia: Bulgarian-Neuvostoliiton
suhteet.

26 218 Sal 42
14/10-42 - -
5 C29

Saadessani tänään tilaisuuden tavata pääministeri Filoffia tiedustin häneltä uutisia Bulgarian ja Neuvostoliiton välisistä suhteista.

Pääministeri Filoff vastasi, että mitä ensinnäkin tulee Neuvostoliiton Varnan-konsulaatin sulkemiseen, oli asianomaisten kesken sovittu konsulaatin sulkemisesta. Muuton yhteydessä Bulgarian hallitus oli kuitenkin saanut tietoja, jotka viittasivat siihen, että konsulaatissa säilytettäisiin räjähdysaineita. Poliisin toimeenpanemassa tarkastuksessa oli niitä löydettykin. Neuvostolähettiläs protestoi Bulgarian poliisin toimeenpaneman tarkastuksen vuoksi, mutta oli kuitenkin noudattanut Bulgarian hallituksen tapahtuman johdosta esittämiä toiveuksia.

Samana aikaan tapahtuneista pommituksista kertoi pääministeri Filoff Bulgarian puolestaan esittäneen jyrkän protestin Neuvostoliitolle, koska pomminsiirusta oli löydetty venäjänkielistä tekstiä. Neuvostohallitus vastasi tunnettuun tapaansa, että koneet olivat olleet saksalaisia ja että kysymyksessä oli siis provokatio Saksan puolelta.

Täällä viime syyskuun 27 päivänä avatun kommunist-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaasadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaasadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

minvastaisen näyttelyn johdosta sanoi Filoff jo kymmenisen päivää odottaneensa protestia. Se olikin esitetty tänään pari tuntia sitten, minkä johdosta Filoff sanoi ihmettelevänsä Neuvostoliiton ja sen tšekäläisen lähetystön välisten yhteyksien hitautta.

Lopuksi pääministeri lausui, että näistä tapahtumista huolimatta ei ole odotettavissa muutoksia Bulgarian ja Neuvostoliiton välisissä suhteissa.

Mainittakoon, että Bulgarian hallitus on perin totunut Neuvostoliiton protesteihin, joita aikanaan tuli tuhkatihään bulgariaalaisten sanomalehtien Neuvostoliittoa vastaan tähdättyjen kommunisminvastaisten kirjoitusten johdosta. Merkillepantavaa on, että Saksa ei esiinny tšekäläisen kommunisminvastaisen näyttelyn järjestäjänä, vaikka osa näyttely-aineistoa on peräisin Belgradista, jossa Saksa viimeksi oli järjestänyt kommunisminvastaisen näyttelynsä. Sisäministeri Gabrovski piti näyttelyn avajaispuheen ja sen järjestäjänä esiintyi "Bulgarian kommunisminvastainen komitea", jonka toiminnasta ei täällä ole aikaisemmin ollut tietoa.

V.a.Asiainhoitaja:

E. Raustila

Lähetystöneuvos.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 822

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetystön raportti n:o 819.

V.-a. asioinhoitaja Rautila.

4/12-42.

S O F I A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

1 230 Sal 43
4/1-43 - -

KIRJELMÄ n:o 365.

Sofia ..... SSA 12 P:NÄ joulukuuta 1942.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS ..... D. U. M. / 19

5 C22

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Poliittisia raportteja.

Lähetystö kunnioittavasti toimittaa tämän mukana
Ulkoasiainministeriölle poliittiset raporttinsa
n:o 19, Saksan - Bulgarian "tupakkakiista".
" 20. Sofian razzia.

V.a. Asiainhoitaja: *E. Raustila*

S O F I A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Sofia ssa 4 p:nä joulukuuta 1942.

1 230 Sul 43
4/1-43

Asia: Saksan-Bulgarian

"tupakkakiista".

5 Cir

Saksan ja Bulgarian kesken on jo pitemmän aikaa käyty laajakantoisia, tupakanvientiä keskeviä neuvotteluja, jotka liikemiespiirissä ja niiden ulkopuelellakin pitävät mieliä tavatomassa jännityksessä. Parilta huomattavalta bulgarialaiselta tupakanviejältä saamieni tietojen mukaan ovat neuvottelut keskeytyneet Bulgarian uuden kauppaministerin omaksuman jyrkän asenteen vuoksi. Mainitut tupakanviejät kertoivat neuvottelujen aiheesta pääkohdiltaan täysin yhtäpitävästi seuraavaa.

Entinen kauppaministeri Zagoroff oli viime talvena tehnyt Saksalle suuren myönnytyksen lupaamalla sille kokonaista 85 % Bulgarian tämän vuoden tupakkasadosta. Hallituksen silloin laatiman tuotantosuunnitelman mukaan oli viime keväänä määrää kylvää tupakkaa lähes 100.000 ha:n alalle, jolta varmuudella laskettiin tänä syksynä saatavan ainakin 80.000 tonnia tupakkaa. Zagoroff laski jäljelle jäävillä 15 prosentilla voivansa tyydyttää kotimaisen kulutuksen samoin kuin muiden maiden tuontitarpeen Bulgariasta. Myönnytystä oli asiantuntevalla taholla ja alun perin pidetty uskallettuna ja kauppapoliittiselta kannalta katastrofaalisena, mutta yleisesti lohdutauduttiin sillä, että samalla oli onnistuttu torjumaan Saksan vaatimus saada estää

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tupakka omien elimien kautta suoraan tupakanviljelijöiltä, mikä olisi merkinnyt Bulgarian laajan tupakanviejäluokan loppua. - On huomattava, että tupakan tukkuliike on - eräite harvoja poikkeuksia lukuunottamatta - puhtaasti bulgarialaisissa käsissä ja että tämä liikemiesluokka on ainoa, jota köyhässä Bulgariassa voidaan eurooppalaisittain mitattuna pitää varakkaana,

Hallituksen suurenmoinen tupakkaviljelyssuunnitelma ei toteutunut osapuillaankaan useastakin syystä. Kuivuuden vaikutuksesta supistui ensinnäkin sate tuntuvasti. Vakavampaa oli kuitenkin se, että talonpojat eivät olleetkaan lisänneet tupakan viljelystä, koska he olivat tyytymättömiä edellisestä sadosta saamiinsa hintoihin, jotka Saksa hintojen kiinninaulitsemispolitiikallaan oli pakottanut olosuhteisiin nähden liian alhaisiksi. Toisin seuduin olivat viljelijät päinvastoin supistaneet, jopa kokonaan luopuneet viljelemästä tupakkaa, josta edeltäksin tiedettiin Saksan vuoksi saatavan epätyydyttäviä hintoja moniin muihin viljelyskasveihin verrattuna. Väitetään myös kommunistien kiihoituksella olleen toisin seuduin osansa asiassa. Traakian sate jäi myös odotettua pienemmäksi, kun Traakian entisiä bulgarialaisia tupakanviljelijöitä ei yleisesti ole saatu nykyisiltä asuinpaikoiltaan palaamaan entisille tiloilleen. Heidän varovaisuutensa on ymmärrettävää, kun tietää, että monet heistä ovat jo kolme kertaa joutuneet jättämään kotiseutunsa.

Tämänvuotisen tupakkasadon arvioivat viejät noin 60.000 tonniksi ja joka tapauksessa Turkin sateo pienemmäksi.

Äskettäin käydyissä neuvotteluissa oli Saksan puolelta vaadittu, siihen nähden että se joutuisi saamaan luvattua huomattavasti pienemmän tupakkamäärän, että Bulgaria lue-

vuttaisi 85 asemasta 90 prosenttia kokonaissadosta, ja samalla oli esitetty, että Bulgarian hallitus tuntuvasti supistaisi maan tupakankulutusta. Uuden kauppaministerin kerrotaan tähän mennessä selviytyneen hyvin neuvotteluista. Bulgarian taholta oli vastattu, että aikaisempi lupaus perustui olettamukseen, että sato olisi 80.000 tonnia. Kun sadon määrä on nyt selvillä, ja ne laskelmat, joihin aikaisempi lupaus perustui, olivat osoittautuneet vääriksi, olisi Saksan osuudesta uudelleen neuvoteltava, jolloin Bulgarian puolelta pidetään kiinni siitä, että se ensin turvaa omat tarpeensa ja täyttää kauppasopimuksilla muille maille tekemänsä lupaukset. Bulgarian asenne näyttää olleen niin odottamaton ja jyrkkä, että neuvottelut lienevät tämän vuoksi toistaiseksi keskeytyneet.

Kysymys on Bulgarian kannalta perin tärkeä, koska tupakka on sen kauppapoliittinen kulta, jolla se nykyisenä sota-aikana voisi muista maista saada ainakin tärkeimmät niistä tarvikkeista, joita se muuten joutuu jopa vuosikausia odottamaan Saksalta, jonka clearingvelka Bulgarialle yhä vain kasvaa. Jos Bulgaria joutuu kyseisessä neuvotteluissa tappiolle ja luovuttamaan käytännöllisesti katsoen koko sadon Saksalle, viilentyä lisäksi laajojen - eikä suinkaan vain liikemiespiirien - tunteet Saksaa kohtaan.

Kun Saksalle menevä tupakka on luovutettava määrähintoihin, pakoitetaan tupakanviejät korvaamaan tappionsa korjittamalla yhä edelleen hintojaan vapailta markkinoilla, mikä puolestaan aiheuttaa vastatoimenpiteitä muiden maiden taholta ja vaikuttaa siten häiritsevästi niiden ja Bulgarian välisiin kauppasuhteisiin.

V.a.Asiainhoitaja: *E. Rautila*

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 622.

ASIA:

Pöytäkirjassa olevan lähetyksen raportti n:o 20.

V. a. asiantuntija Raustila.

9/12-42.

1 230 Sal 43

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ 4/43 - Salainen.
RAPORTTI n:o 20.
Sofia ssa 9 p:nä joulukuuta 19 42. 5. 622.

Asia: Sofian razzia.

Kuten ministeriölle sähköitin, oli Sofiassa joulukuun 5 päivän vastaisena yönä kello yhdestä seuraavaan ilta-päivään kello seitsemään voimassa liikkumiskielto, jonka aikana poliisi toimeenpani laajoja etsintöjä ja pidätti huomattavan joukon kommunisteja.

Setäväki oli yöllä kaikessa hiljaisuudessa asettuneet vartioon kaduille ja aamulla kenoitettiin radiossa asukkaita pysymään asunneissaan koko päivän. Posti-, puhelin- ja lennätinyhteydet samoin kuin juna- ja raantieliikennekin oli keskeytetty. Virallisesti selitettiin radiossa ja samoin myös ulkoministeriössä, että kysymyksessä oli poliisitoimenpide ja että aikomuksena oli epäsuotavien aineksien poistamiseksi talo talolta, tutkia kaikkien Sofiassa oleskelevien henkilöllisyyspaperit ja samalla tarkastaa sofialaisten elintarvikevarastot. Toimenpide tuli täydellisenä yllätyksenä muille viranomaisille ja esimerkiksi ulkoministeriö^{ei} ollut voinut ryhtyä diplomaattien suhteen mihinkään erikoistoimenpiteisiin, mistä oli seurauksena, että heidän oli ministeriöltä hankittava erikoiset liikkumisluvat.

Seuraavana päivänä itsenäisyyspäivämme vastaanotolla sain tilaisuuden keskustella asiasta pääministeri Filoffin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kanssa, joka kertoi etsinnän tuottaneen kaupungin laitaosissa hyviä tuloksia. Poliiseja kohti oli tosin parissa tapauksessa ammuttu, mutta lukuisia sen etsimiä henkilöitä oli onnistuttu pidättämään. Kun onnittelin pääministeriä hyvien tulosten johdosta, vastasi hän naurahtaen, että asianomaisilla on jo ennestään kokemusta tällaisten etsintöjen järjestämisessä ja että tällä kertaa oli kaikki sujunut oikein hyvin.

Toimenpiteen syistä esitettiin alussa erilaisia arveluita, mutta ~~xx~~ käsitykset käyvät nyttemmin kaikilla taheilla yksin. Kommunistien kiinoitus oli Neuvostoliiton offensiivin johdosta huomattavasti voimistunut ja kun se oli viime päivinä johtanut saksalaisten sotilashenkilöiden murhiin, oli tilanne hallitukselle muodostunut todella huolestuttavaksi. Saksalaisia sotilaita vastaan tehdyistä hyökkäyksistä samoin kuin murhatapauksistakin ovat tiedot verrattain yhtäpitävät. Joulukuun 2 päivän vastaisena yönä oli kahta saksalaista sotilasta vastaan hyökätty, mutta nämä olivat taskuaseitaan käyttämällä saaneet pidätetyiksi ahdistajansa, joista toinen on lakitieteen ylioppilas. Neljännen päivän vastaisena yönä surmat tiin neljä saksalaista, joista yksi oli upseeri.

Viidentenä päivänä toimeenpannussa razziassa pidätettyjen lukumäärästä ovat tiedot vielä ristiriitaisia väitetyn määrän vaidellessa parista sadasta aina kolmeen tuhanteen. On selvää, että poliisi on pidättänyt runsaasti epäilyksenalaisia, joista tutkimusten päätyttyä osa pääsee vapaaksi. Etsintäkuulutetun vaarallisimman kommunistiaineksen määrä supistunee noin 75 henkeen. Samalla on myös pidätetty juutalaisia, jotka ovat jonkin aikaa sitten saaneet määräyksen poistua Sefiasta, mutta siitä huolimatta jääneet piileksimään kaupunkiin. Osaa heistä

syytettäneen vihollispropagandan harjoittamisesta.

x

x

x

12.XII. Tänäpä kerrotaan varmana tietona, että eilen iltana olisi saksalainen sotamies ammuttu kaupungin eteläosassa yleisradiorakennuksen edustalla. Kysymyksessä lienee kuitenkin "l'affaire d'amour", koska väitetään, että ampuja olisi asianomaisen saksalaisen kanssa seurustelleen bulgarialaisen neitosen velli.

V.a.Asiainhoitaja:

E. Raustila

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 622.

ASIA: _____

Sopiasa olevan lähetystön raportti n:o 21.

V. a. asiantuntija Raustila.

15/12-42.

S O F I A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 2 230 Sal 43
KIRJELMÄ n:o 369. 4/1-43 - -
Sofia SSA 15 P: NÄ joulukuuta 19 42.
VIITTAUS: ..... N 5 C22
P: NÄ KUUTA 19 P: TTY n:o
VIITTAUS D. U. M. / 19
Ulkoasiainministeriö LLE
ASIA: Raportti.

Oheisena toimitan kunnioittaen Ministeriölle
Sofian-lähetystön kuluvan vuoden raportin

n:o 21, Bulgarialaisia mielialoja.

V.a. Asainhoitaja: *E. Paustilo*

S O F I A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 21

S o f i a ssa 15 p:nä joulukuuta 1942.

Asia: Bulgarialaisia mielialoja.

2 230 Sal 43
4/1-43
5 C22

Neuvostoliiton offensiivi ja Pohjois-Afrikan sotatapahtumat säikädyttivät aluksi bulgarialaiset perinpohjin. Keskustellessani asiasta Saksan lähetystön propagandaosaston päällikön, lähetystöneuvos Bergen kanssa ei hän tuntunut kiinnittävän erikoista huomiota yleisön hermostuneisuuteen ja sanoi saksalaisten kyllä hyvin tuntevan bulgarialaisten mentaliteetin: joko ollaan ylätaloudessa tai perin matalalla.

Nykyisen suursodan aikana on bulgarialaisten mielialoissa tapahtunut useita myllerryksiä. Saksan ja Neuvostoliiton kesken sodan alussa syntyneitä liittosuhdetta ei varmaankaan missään maassa tervehditty sellaisella ilolla kuin Bulgariassa. Perinnäinen ystävyys vapauttaja-Venäjänsä ja ihailu Saksaa kohtaan eivät tällöin aiheuttaneet mitään ideologisia ristiriitoja. Riemu kehosi huippuunsa kun Saksan kädestä saatiin Makedonia ja Traakia. Saksan populariteetti suuren massan silmissä laski kuitenkin sodan puhjettua Neuvostoliittoa kohtaan, mutta sodan uskottiin joka tapauksessa pian päättyvän ja tunteet Venäjää kohtaan joutuivat yleisessä ilonhuumassa taka-alalle. Sodan pitkittyminen idässä ja Saksan tiukentuneet taloudelliset vaatimukset ovat kui-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tenkin omiaan nyt synnyttämään mielialoja, joissa vanha panslavismi alkaa nosta päätään. Siitä, että tämä olisi jo alkanut vaikuttaa hallitukseenkin, en toistaiseksi ole kuullut mitään varmaa, mutta selvää on, että senkin taholla on alettu tarkata tilannetta kriittisin silmin.

Slovakialainen virjaveljeni, jonka bulgariankielletä täysin taitavana olen useasti todennut olevan hyvin perillä "tavallisten" bulgarialaisten mielialoista, luonnehti tilannetta seuraavaan tapaan.

Siitä huolimatta, että bulgarialaiset eivät koskaan ole pohjaltaan olleet Saksan ystäviä, oli luonnollista, että Makedonian ja Traakian saanti synnytti saksalaisystävällisen ilmapiirin, joka levisi laajoihin kansankerroksiin. Toimeentulon vaikeutuminen jokaisen kohdalla sekä nykyhetken sotapoliittiset huolet saattavat nyt tavallisen bulgarialaisen filosefoimaan. Maansa kohtalolle hän näkee tällöin kolme vaihtoehtoa, joista mikään ei ole kehuttava. Ensinnäkin: jos Neuvostoliitto voittaa, tulee Bulgariasta parhaassa tapauksessa sen protektoraatti ja sivistyneistö likvidoidaan. Toiseksi: jos anglosaksit voittavat, menettää Bulgaria itsenäisyytensä täydelleen ja liitetään serbien ja tsekkien isännöimään eteläslaavilaiseen valtakuntaan. Kolmanneksi: jos Saksa voittaa, tietää se kansallissosialismin valtaantuloa, saksalaisten tunkeutumista juutalaisten tilalle ja maan taloudellisen itsenäisyyden loppua. Viimemainittu vaihtoehtokin on siis kansalliselta kannalta huolestuttava. Jo nyt on Bulgariaan kuluva vuoden alusta investoitu saksalaista pääomaa 10 miljardin levän arvosta.

Haluan lopuksi vielä mainita keskustelusta, joka minulla oli pari päivää sitten erään hallituksen käyttämän,

tunnetusti saksalaisystävällisen taloudellisen asiantuntijan kanssa. Hän kertoi, että taloudellisissä piireissä on alettu yhä yleisemmin arvestella hallituksen politiikkaa luovuttaa maan tuotantoa nykyisessä laajuudessa Saksalle, koska Bulgaria voi vielä mahdollisesti itsekin tarvita kaikki resurssinsa ennen sodan päättymistä. Kertojani puolestaan paheksui tällaisessa arvestelussa ilmenevää itsekkyyttä ja pessimismiiä. Siinä ilmenee nähdäkseni sama pelko anglesaksien mahdollisesta mairinnousyrityksestä Kreikkaan, jonka olen kuulut orastavan eräiden muidenkin - tosin vielä harvojen - mielessä.

V.a. Asiainhoitaja:

E. Raustila